

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H

ANTVORSKOV
HØJSKOLE

AARSSKRIFT
1928

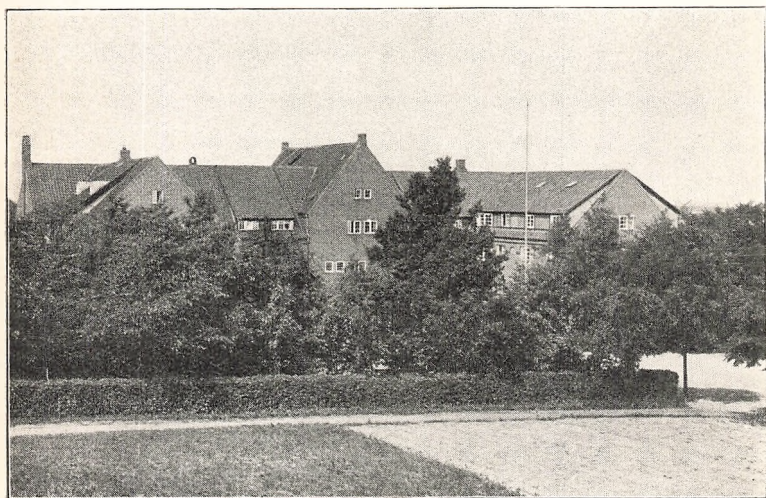

UDGIVET AF
ANTVORSKOV HØJSKOLES ELEVFORENING

Statens pædagogiske Studiesamling
København

*Med venlig Hæder
for Fred. Steen*

ANTVORSKOV HØJSKOLE

AARSSKRIFT 1928

SORØ AMTSTIDENDES BCGTRYKKERI .: SLAGELSE

Statens pædagogiske Studiesamling
København

H

TRYKT SOM MANUSKRIFT

Statens pædagogiske Studiesamling
København

FOLKEHØJSKOLENS ARV

Tale ved det offentlige Møde ved Sommerskolens Begyndelse d. 4. Maj 1928.

DER er en mærkelig Lignelse af Digteren Johannes Jørgensen. Den hedder Solens Aag.

Lad mig til Indledning nævne Hovedtrækkene i denne Lignelse.

Der fortælles, at der hele Sommeren havde været et mærkeligt Røre i Planteverdenen. Ganske vist, Planterne kan ikke tale. Men gaar man ude en Sommeraften, og alt er stille, da kan man høre ligesom en underlig Hvisken. Det er i Virkeligheden Lyden af Planternes Samtale, og kommer man forbi en Poppel, hører man allerede i lang Afstand, hvorledes dens Blade hvisker paa et uforstaaeligt Sprog, som kun Planterne kan tale.

Hin Sommer lagde Planterne Raad op om noget, der var saare underligt og aldrig var faldet noget Væsen ind siden Verdens Skabelse. Det var en høj og stolt og stiv Poppel, der var den nye Tankes Ophavsmand. Den stod midt i en Kornmark, og alt, hvad den sagde, blev straks baaret ud til alle Sider af de tusinde Kornstraas Tunger.

Poplen sagde: Brødre og Søstre! Alle andre Væsener er afhængige af os, baade Dyr og Mennesker. Uden os kan de ikke leve. Vi Planter nærer Koen, som giver Menneskene Mælk, vi nærer Faaret, som klæder Mennesket, Fuglene lever af vore Frø, Insekterne af vort Blomstestøv. Alle Ting er afhængige af os. Selv Jorden, som nærer os, dannes af vort hensmuldrende Løv, vore Kviste og Grene.

Der er kun een Magt i Verden, vi er afhængige af. Det er Solen. Men utvivlsomt er det kun en gammel, dum Over-

tro, at Solen skulde være en Nødvendighed og en Velsignelse for Plantelivet. Det er en Overtro, der er ganske uværdig for en moderne, oplyst Plante.

Her holdt Poplen inde. Fra de gamle Ege og Elme i Haven lød der en misbilligende Susen, men Kornmarken hvi-skede et mangestemmig Bifald. Og Poplen fortsatte med løftet Røst: Jeg véd nok, at der er et gammel forstokket Parti, der staar fast paa hint gamle Standpunkt. Men vi vil ikke længer hylde hin forældede Overtro. Vi rejser os mod Tyrannen, mod Solen. Din Tid er omme, du gamle Lysgiver i det høje.

Poplen tav igen, og rundt omkring fra lød der stærkt og langvarigt Bifald. Og Poplen sluttede sin Tale saaledes: Vi begynder da en Strejke, som Menneskene kalder det. Vi nægter at udføre andet end de aller nødvendigeste Livsfunktioner om Dagen. Til Gengæld vil vi henlægge hele vort Liv til Natten. Om Natten vil vi gro, om Natten vil vi dufte, om Natten vil vi sætte Frugt og Frø til nye natlige Slægter.

Men fra da af saa Menneskene et mærkeligt Syn. Om Dagen, selv paa de skønneste Solskinsdage, stod Blomsterne med lukkede Kroner, som om de sov. Og alle Haver og Skove mistede deres farvede Smykke. Men om Natten aabnede alle de brogede Blomsterkalke sig i det matte Stjerneskrær, i det blege Maaneskin, i de mørke Nætter.

Men ilde gik det de arme Oprørere. Kornet, der ikke mere havde Solen at vokse imod, begyndte at vride og vende sig hid og did og laa til sidst hen ad Jorden. Og alle grønne Blade gulnedes og visnede.

Da begyndte Planterne at knurre mod Poplen. Men den sagde: Hvor er I dog dumme, mine Brødre og Søstre. Ser I ikke, at I nu er meget skønnere, meget mere jer selv end under Solens Regimente.

Men da næste Foraar kom, „var Poplen med de nye Ideer gaaet ud og stod tom med sine nøgne Ris som et Fugleskræmsel midt i den grønne Sæd, og ingen kendte mere noget til dens Lærdomme. Men op imod den gamle og dog evig unge Sol, op mod dens uudtømmelige Lyskilde og Livskilde, steg alle Blomsters Duft som taknemmelige Røgelses-

ofre, og alle Planters Stængler var som Arme, opløftede i Tilbedelse”.

Saadan lyder Lignelsen i sine Hovedtræk.

Nu véd jeg godt, hvad Digteren vil sige med denne Lignelse. Den er jo skrevet nogle Aar efter, at han forlod Georg Brandes og hans Retning og gik over til Kristendommen. Og gennem Lignelsen siger han til sine gamle Venner: I troede, at I kunne besejre Kristendommen, sejre over Gud. Men som det gik Planterne, der gjorde Oprør mod Solen, saadan gik det jer med Kristendommen. I kunde ikke sejre over den. Gud lever, og den Dag i Dag strækker Menneskene tilbedende deres Hænder op mod Gud.

Jeg vil gerne bruge den Tekst, som Lignelsen giver mig, paa en lidt anden Maade for derved at komme ind til mit Emne.

Det er saaledes, at river et Menneske sig løs fra det, som har sat det aandelig i Bevægelse, har givet det Liv og Aand, da visner og dør dets Sjæl.

Saadan er det ogsaa med en aandelig Bevægelse. Giver den Afkald paa det væsentlige, paa Solen i sin Tilværelse, paa det, der har været det bevægende og livgivende for den, saa kan den vel leve videre i det ydre, men Sjælen i den visner og dør.

Paa samme Maade kan det gaa med en Bevægelse som Højskolen. Der er noget væsentlig i dens Tilværelse, en Kilde, der rinder fra dens første Dage, og forlades det, da visner den. Da kan vel de ydre Bygninger blive staaende, og der kan ogsaa nok komme Elever og fylde Stuer og Sale. Men det indvortes i den visner. Der er en Kilde, der rinder fra dens første Dage, Højskolen i vor Tid har en hellig Arv at værne om.

Der var en Amerikaner, der havde hørt om Højskolen i Danmark, og da han i sit store Hjemland traf en Dansker, der kender Højskolen nøje, spurgte han: „Hvoraf kommer det, at Højskolen har haft saa stor Betydning for Danmarks Ungdom?” Og den danske Højskoleven søgte at forklare, at det var en Skole, hvor dansk Ungdom blev ført ind i Kundskabens store Verden. Men Amerikaneren svarede:

„Saadanne Skoler har vi ogsaa i Amerika, vi har dygtige Skoler af mange Slags. Der maa være mere at sige om den danske Højskole, der maa være en Hemmelighed i dens Virke, ellers er det uforstaaeligt, at den har haft saa stor Betydning for Ungdommen”. Og den danske Højskoleven tog fat igen og talte om det, som er Hemmeligheden i Højskolens Gerning. Thi der er en Hemmelighed, som ikke enhver Udlænding, der i Hast besøger vore Højskoler, faar Øje paa.

Højskolens Opgave er ikke først og fremmest at give spredte og nyttige Kundskaber om den ydre Verdens mange Forhold, men at vække og oplive Ungdommens dybeste Længsler.

Ingen maa mistorstaa mig. Det er jo ingenlunde saadan, at vi lægger ringe Vægt paa Kundskaber, og vi vrager ikke Bøgers Hjælp. Den gamle Anke mod Højskolen, at vi ikke værdsætter Bøger i vor Undervisning, maa da vel efterhaanden forsvinde for Kendsgerningernes Tale. Men vi véd, at Ungdommen inderst inde længes mod mere end Kundskab og Viden. Og Hemmeligheden i vor Gerning er den, om vi kan mødes med vore Elever i disse Længsleres Verden.

Der er hos unge Mennesker Trang til Kundskaber. Det er sikkert nok, og unge Mennesker har ogsaa Trang til at faa Vejledning og Viden om Tidens brændende Spørgsmaal. Men bød vi dem Kundskab alene, det vilde dog, selv naar vi naaede højest, kun være kostelige Stene, der ikke kunde mætte deres Hunger efter selve Livets Brød. Daarligt kender man Ungdom, hvis man ikke véd, at den har Trang til at leve med i mere end det, som det ydre i Tilværelsen kan give. Saa er der vel en vis Glans over det gamle Ord: Kundskab er Magt, men mange unge Mennesker møder deres Længsel i Ordene i Grundtvigs Højskolesang: „Langt mere værd end det røde Guld, det er sin Gud og sig selv at kende”. Og Hemmeligheden i vor Gerning er den, om vi ad Historiens og Poesiens Vej, i hele vor Undervisning, i det daglige Samvær, kan hjælpe hverandre til at opleve det, som disse Linier, dette Højskoleprogram, siger. Højskolens væsentligste Gerning ligger dér, hvor Lærerens Evne og Trang til

Forkyndelse af Livet mødes med de unges Længsel efter at leve.

Nutidens Højskole har faaet en Arv, som vi skal værne om. Ikke saaledes at forstaa, at vi bange lukker vore Døre for nye Strømninger. Vi véd, at Tiden er en anden nu end i Kolds Dage. Men saaledes, at vi peger paa, hvad der er de væsentlige i Højskolens Opgave og gør vor Gerning derefter.

Og der kan være god Grund til Gang paa Gang at nævne Arven, vi har faaet, og fremhæve det væsentlige i Højskolens Gerning.

Der har i de sidste Aar været Tale om at rejse en konservativ Højskole, og nu taler og skriver man om den sociale Højskole.

Der er hertil først at sige, at der er fri Næring her i Landet ogsaa paa Højskolens Omraade. Enhver har Lov til at oprette en Skole og kalde den Højskole og sætte et passende Tillægsord foran, og der er kun Grund til at ønske, at disse Højskoler maa give god og nyttig Oplysning paa de særlige Omraader. Men dækker Tillægsordene, man sætter foran, hvad vedkommende Højskole vil, saa maa det siges, at disse Skoler befinder sig i Højskolegerningens Omkreds og ikke naar ind til det centrale. Højskolen har sit Grundpræg, og bortviskes det, da dør den. Eller for at sige det med Johannes Jørgensens Billede: Unddrager den sig Solens Magt, da visner den. For nylig traf jeg en Mand fra en anden Lejr, og vi kom i Samtale om, at der i den svundne Vinter har været langt flere fra Købstæderne og København paa Højskole end tidligere. Og han sagde saa til mig: Skal dette fortsættes, saa maa Højskolen forandre sig. Dens kristelige Grundpræg maa bort, sagde han. Højskolerne maa holde op med at lade Dagen begynde med fælles Morgenandagt. Jeg svarede ham, at jeg ikke troede, han havde Ret i, at det, han nævnede, var Betingelse for, at Højskolerne fik Tilgang fra Byerne. Men jeg føjede til, at man ikke maatte regne med, at Højskolen kan skifte Præg, som man skifter Frakke. Giver Højskolen Afkald paa det, som har været det bevægende og livgivende for den, da visner og dør den.

Maatte den danske Højskole faa Lykke til og Hjælp til at røgte den rige Arv, den har faaet, til Gavn for Ungdommen, maatte vi stadig erfare Sandheden af Ordene i Jacob Knudsens Højskolesang:

Saa hæv dig Skole, og frygt kun ej:
forældet aldrig blev Livets Tale.

FRED. NØRGAARD.

OG JEG FAAR LOV TIL AT LÆNGES

Tale ved Sommerskolens Aabningsmøde St. Bededag 1928.

I en ny tysk Ungdomsbog, „Rejsen til Tripstrill“, fortælles om en ung Mand, Georg Reiff. Han er 18 Aar gammel og Søn af en Værtshusholder, Kasper Reiff, i Svaben i Syd-tyskland. Faderen er en gammel, gnaven og snæversynet Person, der helt har glemt, hvordan det er at være ung. Han har kun Tanke for, hvad der kan betale sig, og han og Søn-
nen har taget manganen Tørn angaaende Georgs Fremtid. Den gamle vilde, at han skulde blive i Værtshuset og glide ind i Forretningen med det samme. Ingen Svinkeærinder af nogen Slags. Det var det klogeste. Men Georg vilde ud af Hjemmet. Helst ud i den vide Verden og se sig om. Skole-
tanten, hans Lærerinde, havde ved sin Fortælling om fremmede Lande yderligere vakt hans Udlængsel. Hun havde fortalt, at de boede paa et mærkeligt Sted. Paa et Vandskel. Alle Bække og Aaer, der løb imod Vest, mundede ud i Rhinen. Og alle Vandløb mod Øst faldt ud i Donau. Og naar Drengen saa en lille Bæk, kom han altid til at tænke paa, hvad den oplevede og saa paa sin lange, lange Vej gennem fremmede Egne, inden den naaede ud i Havet, og hans Længsel vakt yderligere. Hvortil Landeveje, Jernbaner og Skibe, hvis ikke til at føre Folk ud i Verden. Og hvad Glæde havde man af stadig at høre om den store vidunderlige Verden med Floder og Bjerge, naar man ikke fik den at se.

Nu havde han lært at være Hjulmager, men det havde ikke tilfredsstillet ham endda. Han havde lavet baade Eger og Nav og Fælg, og en skøn Dag rullede saadan et færdigt nyt Hjul lystigt afsted bag efter en Hestehale ud i den vide

Verden. Men han, Georg, maatte kønt blive paa Værkstedet og tage fat paa det næste Hjul.

Han havde det naturligtvis meget godt her. Tag over Hovedet, Mad at spise og Vand af Kilden. Og her var Far og Mor og Skoletanten og Røsle, hans Mesters Datter, som han holdt meget af. Ja, det var vel egentlig hendes lange, lyse Fletningers og hendes Sangs Skyld, at han var bleven Hjulmager. — Ja, det var altsammen meget godt. Men her var jo intet forandret i de 18 Aar, han havde levet her. Foran laa Sletten. Bag ved Rossberg. Og imellem de to Punkter kendte han hver Krog.

En Aften kom en underlig Gæst til Værtshuset.

„Saadan en Bjørnehue har jeg aldrig set før,” begyndte Georg. „De kommer vel langvejs fra?”

„Ja,” nikkede Gæsten.

„Monstro fra Spanien?”

„Meget længere borte fra.”

„Fra Grækenland?” gispede Georg.

„Meget længere.”

„Fra Tyrkiet da?”

„Nej, meget længere fra,” lo den Fremmede. „Jeg kommer fra Kaukasus. Helt ovre fra den persiske Grænse.” Og saa fortalte han om det underlige, mærkelige, rige Land, saa det lyste af ham.

Næste Dag stod Georg ene ude i Værkstedet og tænkte paa, hvad han havde hørt.

Paa én Gang greb han et stort Søm og drev det gennem Høvlebænkens Plade. Et til. Og endnu et.

„Laver du Svendestykke?” Det var Røsles lyse Stemme.

„Nej, Røsle. Men jeg vil ud i den vide Verden. Nu kan jeg ikke holde ud her længere.”

„Holder du da ikke af mig, Georg?”

„Jo. Jeg skal nok komme hjem igen. Men nu maa du lade mig rejse.”

Hun kyssede ham og lovede at vente paa ham, til han kom igen.

Faderen var vred. „Det er den dumme Kaukasiers Skyld,” sagde han.

Moderen sagde: „Sine Sønner maa man miste, om de skal blive til noget. Det er en Moders Lod.”

Skoletanten tog sine Briller af og mønstrede Georg med sine kloge, graa Øjne og sagde: „Med dig har Gud særlige Planer for, siden du laver saa mange Krumspring. Men vær kun rolig. Han skal nok faa dig gjort myg. Du minder mig om en ung Loppe, der endnu ikke har smagt Blod. Den tror ogsaa, det er sødere, end det er. Du har en Kæreste. Men du gør ret i at tage bort nu. Du er endnu ikke tør bag Ørene. Men Pigen skal sidde i dit Hjerte som en Klippeblok. Og — sæt dig aldrig op imod Vorherre. Gud beskytte dig!”

Røsle fulgte Georg paa Vej. Inden de skiltes, tog hun en lille Mønt frem og gav Georg. „Tag den, min Ven. Det er en Lykkeskilling. Giv den aldrig ud og bring den med dig tilbage! — Luk saa Øjnene,” sagde Røsle. Og saa lukkede de begge to Øjnene. „Nu kan du aldrig komme ud mere,” sagde Røsle. Han kyskede hende ømt og takkede hende med kærlige Ord. Saa rev han sig tappert løs og sprang hen ad Landevejen. Da han vendte sig om langt borte, saa han endnu et lille hvidt Lommetørklæde vinke i Skovkanten.

Saa skridtede Georg af med Hat paa Hoved og Stok i Haand følgende en Biflod til Donau. Uden bestemt Maal. Blot ud i den vide Verden. Ad Tripstrill til — ud at finde Lykken.

Da han havde gaaet et Stykke, stødte han til et Brudefølge, som kom fra en Sidevej. „Slaa Følge med os,” sagde én til ham. Og han gik ind i Følget for at se, hvordan man fejrede Bryllup paa den Egn.

En Eftermiddag kom han til en lille Landsby. Foran ham laa et Gavlhus, i hvis Døraabning sad en gammel Mand med et stort, hvidt Skæg, beskæftiget med en Haandtering, der var Georg ganske ukendt. Det var en Pottemager.

„Aa,” sagde Georg. „Saa faar jeg da en Gang at se, hvordan vore Supperriner og Ølkrus bli'r til.”

„Hvor skal du hen?” spurgte Manden.

„Til Tripstrill,” svarede Georg Reiff.

„Bliv her og hjælp mig,” sagde Manden. „Her er Tripstrill. Saa kan du lære, hvordan man laver Lerkrus.”

„Ja, hvorfor skulde jeg forhaste mig og jage forbi den første Opdagelse,” svarede Georg og blev.

Da han havde været hos Pottemageren en Tid og havde lært hans Haandværk, blev han dog klar over, at her var Tripstrill ikke, og saa drog han igen paa Valsen.

En Dag indhentede han en Kammerat paa Vejen. „Hallo, Fætter!” raabte Georg. „Du maa være født paa Landet, siden du render saadan igennem Naturen ligesom en Hest. Du er vist ellers en æret samtidig. Men skal vi følges ad, maa du gaa langsomt, hvor der er kønt.”

„Jeg hedder Joachim Engell og er fra Nordtyskland.”

„Og jeg Georg Reiff, og jeg er fra Svaben,” sagde Georg. — Saa var det Bekendtskab stiftet, og de fulgtes ad.

Da de naaede Donau, gjorde det forenede Tyskland Holdt for at bade Fødder og børste Frakke og Benklæder.

„Her lugter af Reviéraen,” fastslog Joachim. „Her maa være Haver i Nærheden.”

Og ganske rigtig. De var i Nærheden af et stort Gartneri. Der gik de ind. Her var Blomster af alle Slags og en bedaarende Duft.

„Her er Tripstrill,” sagde Georg.

„Ja,” sagde Nordtyskeren. „Lad os blive her.”

Og saa blev de og tog Arbejde.

Da de efter en Tids Forløb havde lært Gartneri, var de dog begge enige om, at heller ikke her var Tripstrill, og atter drog de videre.

I Konstanz ved Bodensøen tog de derefter Plads i et Skibsbyggeri. Her var vidunderligt. Her maatte Tripstrill være. En Dag, da de stod ved deres Arbejde, sagde Georg: „Der maa være noget værdifuldt i Arbejdet. Det er nu endelig ved at gaa op for mig. Nu ser jeg, at jeg har aldrig haft Smag for at slide for meget i det. Jeg har bildt mig ind, at Duerne kom flyvende stegte ind i Munden paa mig. Nu, da jeg staar i Arbejde til op over Ørerne, mærker jeg, at det kun er Arbejdet, der kan gøre én lykkelig. Og jeg takker

min Gud, at jeg dog er kommen saa vidt. Skibsbyggeriet er dog det dejligste af alt, og det bliver jeg ved."

„Ja," sagde Engell. „Det er sandt. Til Tider er det, som Arbejdet er hele Tilværelsen. Lægerne kunde godt skrive øverst paa alle Recepter: *Arbejde er den bedste Medicin, roligt, jævnt Arbejde!* Unge Mænd gaar til Grunde uden Arbejde, og de gamle bliver melankolske, hvis de ikke finder en lille Udvej til at skaffe sig Arbejde."

En Dag traf Georg en Mand hjemme fra Svaben. Han var lige kommen til Byen.

„Da jeg rejste hjemmefra skulde de lige til at fejre Bryllup i din Hjemby," fortalte Manden. „Hjulmagerens Røse skulde giftes."

„Med hvem?" raabte Georg.

„Raab ikke saa højt," sagde den Fremmede. „Det var vel med hendes Kæreste. Jeg ved nok, hun længe havde modsat sig det. Men Faderen tvang hende."

Georg stod stiv som en Ladestok og sagde ikke et Ord Resten af Aftenen. Og da han kom hjem paa sit Værelse, smed han sig paa Gulvet ude af sig selv.

Han kom ikke paa Arbejde i Konstanz mere. En Dag kom han med en Avis til Joachim Engell og viste ham en Annonce fra et stort Bryggeri i Algier i Nordafrika, hvor man søgte tyske Karetmagere og Bødkere.

„Vil du med, Joachim? Der kan jeg atter arbejde."

„Bravo," raabte Engell. „Din Forstand er vendt tilbage. Tyskland drager til Afrika." Og saa rejste de over Middelhavet.

Der oplevede de to Kammerater mange mærkelige Ting. Georg drog viden om før Bryggeriet. Nu vilde han glemme Svaben for bestandig. Han vilde aldrig hjem mere. Selv om Tripstrill ikke fandtes her.

Men en Dag skete den store Vending i Georg Reiff's Rejse efter Tripstrill. Han fik Brev fra Røse, som skrev, at hun Aftenen før Brylluppet var rejst hjemmefra til Konstanz, hvor hun mente, Georg var. Hun fandt ham ikke, men var nu bleven Sygeplejerske dér. Endelig havde hun fundet hans Adresse, men hun kunde ikke forstaa, hvorfor

han ikke kom tilbage, som han havde lovet. Nu kunde hun ikke holde ud at vente længere.

Saa snart Georg var kommen sig lidt efter Overraskelsen, rejste han hjem, rejste Nat og Dag, til han naaede Tripstrill: *Røsle og Svaben!*

En Dag efter Brylluppet sagde Røsle til sin Ven: „Hvor er der saa bedst, du vilde Dreng. Hjemme eller i det fremmede?”

„Hjemme! Hjemme! Men .....

„Ikke noget men! Alt her blomstrer. Sig saadan. Det lyder kønnere.”

„Ja. Men var jeg ikke kommen paa Søgerejsen i det fremmede efter Tripstrill, var jeg aldrig bleven saa sikker paa, at det ligger her hos dig i Svaben. Nu véd jeg det for vist: Her er Tripstrill!”

Se, Georg Reiff rejste *ikke* ud i Verden for at lære et eller andet bestemt med sin Uddannelse for Øje. Det var kun Trangen til at faa Lov til at være ung i Fred, der drev ham ud. Til at faa Lov til at se og undre sig. Fri af alle Meninger og Baand. Fri for alle Nyttehensyn. Bare se, iagttage, opleve. Ligesom de tyske „Vandrefugle”.

Og det er der saa lidt Tid til for Ungdommen i vore Dage. Det er Endemaalstanken og Nyttehensynet, der behersker den moderne Kultur stærkest, siger Dr. *Manfred Bjørkquist* i „Ny Ungdom”. Det gælder ogsaa i høj Grad i Ungdomsopdragelsen. Det er først og fremmest Nyttehensynet, der tages Sigte paa. Alt skal maales efter: Hvad tjener det mig til i Fremtiden? Ungdomstiden er *blot* en Læretid. Det gælder om snarest muligt at blive dygtiggjort til Kampen for Tilværelsen.

Denne Opdragelse begynder allerede i Barndomstiden. Børnene skal helst have Skolegang hver Dag og Heldagsundervisning, og naar de kommer hjem, har de saa mange Lektier, at Resten af Dagen gaar med dem. Der bliver ingen Tid til at lege og være Børn.

Og efter Konfirmationen klemmes der endnu stærkere

paa. Med Læsning maaske. Eller den unge Haandværker eller Handelsmand, der bliver bunden i Læreselen i 3—4 eller 5 Aar. Dagen igennem ved Arbejdet i Lærepladsen og om Aftenen i teknisk eller Handelsskole. Unge Kvinder og Mænd paa Landet sættes i Arbejde af Forældre og Husbondsfolk. Ja, endogsaa den i økonomisk Henseende vanskelige Tid øver sit store Pres og siger til den Unge: Vil du være selvstændig, min Ven, maa du hænge i.

Det er selvfølgelig *udmærket* at lære noget i de unge Aar. Vi trænger til baade Dygtighed og Arbejdsomhed. Men alle Vegne møder man det stærke Nyttehensyn, saa der ligesom ikke bliver Plads for andet end det, der bestemt kan paavises har et Maal. At blive færdig osv.

Og tænk paa endnu en Ting, der virker paatrængende og forstyrrende hos Ungdommen i vor Tid: De mange Foreninger med deres Baase og Rammer. De staar parate med Programmer og Meninger fiks og færdige, som de Unge helst maa antage een to tre. Lige fra de politiske Foreninger til de kristelige.

Hvor er det vanskeligt for de Unge at faa Ro og Fred til at overveje — tage Stilling selv — og til at gro. Alting staar færdigt. Og jo hurtigere de kan antage det — helst uden at grunde alt for meget derover eller gøre Indvendinger — des bedre.

Men det at være ung betyder noget i sig selv. Ungdomstiden har sin egen Værdi. Ro og Tid til at drømme skønt. Til uforstyrret at iagttage og gro. Det Menneske, som aldrig af hele sit Hjerte har været ungt, er personlig gaaet tabt af noget. Det Menneske, der aldrig har faaet Tid til at vandre under Stjernerne, bliver tidlig livstræt og mangler Evnen til at gribes af det store, siger Bjørkquist.

Da Georg Reiff kom hjem til Røsle, spurgte hun ham, om der saa ikke alligevel var meget bedre hjemme hos hende. Om hans Tripstrill ikke var dér. Og han svarede: Jo, *nu* er det her. Men han vilde ikke for alt have undværet Søgetiden ude i den store Verden. Hans Hjem, hans Hjemegn, hans Arbejde, ja selv Røsle vilde han aldrig have faaet det dybe, rige Forhold til, som han nu havde, om han ikke havde

faaet Ro til at komme i det rette Forhold til det paa sin Rejse. Derunder var Georg Reiff bleven fri, ægte og selvstændig.

Nogle siger, at Grunden til, at de Unge rejser paa Højskole nu om Dage, er, at det er moderne. Andre siger: De bliver sendt af deres Forældre. — Og nogle kommer vel ogsaa af disse Grunde. Spørger man de Unge selv, vil sikkert en Del unge Mænd svare: For at lære noget. Det er saa nødvendigt nu. Og mange unge Piger vil for deres Vedkommende føje til: For at faa en dejlig Sommer.

Men bag det alt sammen ligger maaske endda som den stærkest drivende Kraft, ofte ubevidst: Trang til at slippe for Nyttekravene og Nyttetankerne en lille Tid og faa Fred og Ro til at være Unge. Til at drømme og tænke selv i Fred. For dér er endelig et Fristed. Uden Krav om at gaa i bestemte Baase og Rammer. Ingen Eksamen eller stadig Spørgen: Tjener det nu til din Uddannelse?

I en Tid, hvor Nyttekravet er saa stærkt til Ungdommen, maa der i Sandhed være haardt Brug for en Skole til Værn om Ungdomslivet — for et Grosted for Ungdommen. Og spørger Kammeraterne de Unge, naar de kommer hjem, hvad de fik ud af det, er det meget muligt, de slet ikke straks kan sige ret meget om, hvad Tiden betød for dem i den Henseende, selv om de dunkelt føler det. Een vil maaske med Glæde i Stemmen sige: Der var Tripstrill! En anden: Der var det vidunderlige! Men bag disse Svar ligger dog: Der fik vi Lov til en Tid af hele vort Hjerte at være unge, at vandre under Stjernerne! Der fik vi Hjælp til at gribes af det store!

THORVALD LAURSEN.

AF VOR TIDS VERDENSHISTORIE

KINAS Historie er Historien om Kæmpen, der i Aartusinder havde levet sit eget Liv, var vokset og havde udviklet sig paa sin egen Vis, godlidende af Sind, tryk i Forvisningen om sin Vælde, gavmild givende fra sig af sine materielle og aandelige Rigdomme til de rejsende, der efterhaanden i stigende Tal gæstede ham. Indtil de omsider blev for nærgaaende, saa han drev dem fra sig og forbød dem Adgang. Men nogen Tid efter kom de igen, ikke som før søgende Visdom og Dygtighed, men nu alene for at tjene Penge. De kom iført Industrialismens haarde Vaaben. Og Kæmpen, som blot ønskede at leve sit eget Liv i Fred og Forstaaelse med alle andre, havde ikke Kræfter til at modstaa dem. De fremmede blev mere og mere selvfølende og nærgaaende, og tilsidst kom det saa vidt, at Kæmpen boede til Leje i sit eget Hus og gjorde Trællearbejde for de fremmede, ja var endog ved at tro, at det var Himlens Vilje. — Men en Dag var de fremmede saa uforsigtige at begynde at slaas med hinanden og indbyde den gamle, svækkede og sløvede Kæmpe med. Her saa da Kæmpen med Undren og Afsky, hvor ringe Folk det var, han havde været Træl for. Han var omsider vaagnet op. Med Undren oplevede han sin egen vældige Styrke. Han sprængte Lænkerne og gav sig dirrende af Fremtidshaab til at bygge sit nye Hus.

Intet giver et saa tydeligt Indtryk af Verdenspolitikens rigtige Ansigt uden ret megen diplomatisk Sminke som Stormagternes Færd ude i Kolonilandene. Grellest faar vi det at se i den Medfart, der blev det himmelske Rige, Kina, til Del,

da de store Industrilande med England i Spidsen paa Jagten efter Markeder til Afsætning af deres Masseproduktion naaede frem ogsaa til det Land.

Det første alvorlige Sammenstød var Opiumskrigen 1840—42, hvor England tvang Kina til at lukke op for Handelen, tvang dem til at købe Opium, som de med Fortvivelse saa ødelagde Landet økonomisk og moralsk. Øen Hongkong erobredes, og Omkostningerne lagdes paa Kina. Og saa gik det de følgende Aar Slag i Slag. Med ligegyldige Paaskud begyndtes ny Krig, ny Fredsslutning, nye Kæmpebøder og nye Ydmygelser.

Imod det uhyre Rige med de næsten selvstændige Provinser havde de moderne, stærkt organiserede Stormagter let Spil. Det vældige Folk paa 400 Millioner havde ikke været vant til at regne med Vanskeligheder fra andre Folk, ja havde i Grunden ikke regnet med andre Folk end sig selv. Krigene kendte de ikke til, nok til Uroligheder fra Røverbander, men dem plejede de enkelte Provinser selv at klare. Naar derfor nu de fremmede faldt ind i Landet, fik de som oftest kun med en enkelt Provins at gøre. De andre fortsatte uberørt af det deres daglige Liv, Bønder og Haandværkere passede deres Bedrifter, indtil maaske en Dag Krigstumlens nærmede sig saa stærkt, at de fandt det raadeligst at flygte, med Husgeraadet paa en Trillebør og Kone og Børn bagefter bærende de dyrebare Høns. Saadan var det gaaet mange Gange i Løbet af Kinas svimlende gamle Historie, og der var altid igen kommet Tider med fredelige Forhold, hvor man kunde vende hjem igen, bygge Huset op og atter dyrke sine Marker.

Derfor var det længe som at slaa i en Dyne at kæmpe mod Kina, indtil omsider Stormagternes griske Klør fik et saa godt Tag, at Kæmpen var ved at kvæles. Blev der Uro i Landet, rykkede en fremmed Hær ind, og til Tak for denne „Vennetjeneste“ maatte Kina saa af med en Provins eller en vigtig Havn, eller — som det skete efter det saakaldte Boxeroprør — der paalagdes Staten en saa stor Bøde, at den ikke kunde betales uden ved at overlade Statens vigtigste Indtægtskilde, Toldvæsnet, i de fremmedes Hænder. — I

Tidens Løb blev Kina da plukket af Stormagterne. England tog *Hongkong*, *Birma*, *Weihawei*, Frankrig *Annam*, Tyskland *Kiautschau* (fordi to tyske Missionærer var blevet myrdet), Rusland *Lioatunghalvøen* med Port Arthur og det meste af *Mandschuriet*, Japan *Formosa* og efterhaanden *Korea*. Og da de af pure Angst for hinanden ikke længere vovede at berige sig paa den Maade, fandt man paa at erklære det Land, der laa bagved en Koloni, for Interessesfære, som en anden Stormagt ikke maatte røre ved, og som Kina selv heller ikke maatte foretage noget med uden at bede om Lov. Her lagde saa den paagældende Stormagt Jernbaner, nogle af handelsmæssige Grunde, andre uden anden Nytte end den rent strategiske ved given Lejlighed at kunne transportere Tropper og Krigsmateriel derhen, hvor det gjaldt om at forsvare Stormagts „Ret”. Ved høje Fragter og andre Afgifter gjorde Stormagten sig saa betalt for sit „Arbejde i Civilisationens Tjeneste”.

Og nu væltede alle de udenlandske Varer ind over Landet, knusende den lille, myreflittige, nøjsomme kinesiske Haandværker. Fabrikker rejste sig ved Havnebyerne med en voksende Arbejderhær, der ikke regnedes for mere end den Luft — endda daarlige Luft — de indaandede. Der kunde faas nok af dem, Kvinder og Børn ogsaa. Pengene sugedes ud af Landet, gennem mange Aar steg stadig Landets Importoverskud og truede med Ruin. Om Konkurrence kunde der ikke være Tale, fordi enhver Kineser skulde betale Told af sine Raavarer, hvorimod den udenlandske Fabrikant fik sine frit ind, ligesom han ogsaa slap fri for Provinstolden, der mødte enhver indfødt. Nød og Elendighed bredte sig mere og mere og gnavede stærkt paa det, som ellers hører til det uopslideligste hos en Kineser, hans Taalmodighed.

Den eneste Magt, der kunde have værnet mod Ulykkerne, var Kejserhuset, men det var af fremmed Afstamning og var nu svagt og evneløst, stadig mere Genstand for Folkets Had, fordi det fik Skylden for alt det, de fremmede bragte ind over Landet. Mere eller mindre klart forstod man, at skulde Landet reddes, maatte først Kejserhuset af Vejen.

Den Mand, det efter 30 Aars opslidende og farefuldt Arbejde lykkedes at gennemføre denne Revolution, var Sun Yat Sen.

Han blev født 1866 i Kantonprovinsen. Hans Fader var en yderst fattig Bonde, der som de fleste Bønder i Kina havde et lille Stykke Jord i Forpagtning. Saadanne Fæstebønder faar kun ca. 40 pCt. af Høsten selv, Resten gaar til Ejeren, saa man forstaaer, at den lille Familie, der krøb sammen i en ussei Hytte, ikke var stort andet end en Tiggerflok. Ris var for kostbar Føde for dem, de levede af Kartofler, og Sun var 15 Aar gammel, før han første Gang fik Sko paa, skønt han boede i Bjergegne.

Alligevel bragte Sun en Arv med fra Hjemmet, som fik Betydning for hele hans Liv. Kort før hans Fødsel var et vildt Oprør mod Kejserhuset blevet slaact ned. Det ejendommelige ved dette Oprør var, at dets Idealer var hentet fra Kristendommen. Paa samme Maade som paa Reformationstiden Luthers Tanker og sociale Fremtidsdrømme smeltede sammen hos de oprørske Bønder i Tyskland, saadan var det ogsaa her de sociale Tanker i Kristendommen, der blev opfattet af og prægede de kinesiske Oprørere. Blandt disse havde Suns Onkel været med, og Suns Fader var en Kristen af samme Støbning. Ogsaa Sun var døbt, og det var ikke altid tom Tale, der lød i Hjemmet, men ofte noget, der satte Præg paa den opvoksende Dreng. Fra disse Aar stammer sikkert det stærke Indtryk, Sun til sin Død bevarede af Jesus først og fremmest som den revolutionære. Han besluttede som han at hjælpe de fattige og fortrykte, ja at rense hele Verden for dens Nød og Smuds.

Meget véd man ellers ikke fra hans Barndom. Men at Linierne til den voksne Mands Karakter allerede tidligt er blevet lagt, ser vi af et Træk fra Tiden i Landsbyskolen. Undervisningen foregik ved Udenadslæren, men det fortælles, at Sun trods Skældsord og Prygl stædigt nægtede at lære noget, han ikke kunde forstaa; kunde Læreren ikke paa tilfredsstillende Maade besvare hans Spørgsmaal, vilde Sun ikke sløvt remse hans Formularer op.

Tretten Aar gammel rejste han over til en ældre Bro-

der paa Honolulu, der som dygtig kinesisk Landmand havde haft Held med sig i det fremmede. Her boede Sun i 5 Aar, gik Broderen til Haande og var Elev i den kristne Missions-skole og senere i en højere Skole derovre. — Den hvide Mand havde han hidtil næsten kun kendt af Omtale, nu havde han rig Lejlighed til at se, hvordan en lille Flok Europæere og Amerikanere var de talstærke Kinesere langt overlegne. Og han begyndte at gøre sig Tanker om, hvorfor Kineserne var magtesløse over for de fremmede.

Da han igen kom hjem til Landsbyen, var han i den Alder, hvor man efter kinesisk Skik skal tænke paa Giftermaal. Hans Familie havde udset en ung Pige til ham, som han da ogsaa blev gift med. Hun formaaede imidlertid aldeles ikke at følge sin Mands Tanker, der stærkere og stærkere vendte sig med Kritik imod det gamle. De blev derfor senere skilt, og da Sun anden Gang giftede sig, var det med en Kvinde, der som en trofast Kammerat delte hans Interesser, Arbejde og Kampe.

Længe blev han ikke hjemme. Han kom snart i heftig Diskussion med Bønderne. Hans Iver og hans klare Beviser betog dem, men de turde ikke følge Tankerne helt ud, de blev utrygge ved det, og da han en Dag i sin Iver lagde Haand paa et Gudebillede i Landsbytemplet og beskadigede det, maatte han ret hurtigt bringe sig i Sikkerhed for deres Hævn.

Det Sted, Sun nu drog til, var præget af en helt anden Aand. Det var Midtpunktet for Englands Magt i Østen, handelsmæssigt og militært, Øen Hongkong ud for Kanton. Her fuldførte han sin Skolegang med Studentereksamen og gav sig derpaa til at studere Medicin. Faa Steder i Kina havde han som her Lejlighed til tillige at studere det, der nu blev hans Hovedinteresse: Mødet mellem det gamle og det nye. Netop paa denne Tid strammedes Baandene yderligere om det svækkede Kina, og en Krise nærmede sig uundgaaeligt. I smaa Kredse blandt Studenterkammerater diskuterede Sun ivrigt de politiske Problemer, men havde egentlig kun tre Meningsfæller. De andre Studenter betragtede disse fire som dumdristige Brushoveder og trak sig i Angst tilbage for „de

fire store Røvere”, som de kaldtes. — Sun fuldendte 1892 sine Studier og nedsatte sig som Læge i Macao og fra 1895, Aaret efter Krigen med Japan, der for hele Verden stemplede Kina som det døende Rige, i Kanton. Her traf han igen sine Fæller og begyndte med dem at samle de utilfredse Kredse til et revolutionært Fremstød.

Der havde trods den ydre Ro i mange Aar gæret Revolutionstanker blandt Borgerskabet, forskellige hemmelige Selskaber bredte sig og søgte Lejlighed til at fremme deres Maal, der var dette: Mandschudynastiets Fald. Sun selv havde en Tid haabet paa gennem Henvendelse til Regeringen at faa indført Reforme, der efterhaanden kunde føre til det, der for ham stod som Maalet, en fri Forfatning. I den Hensigt dannedes „Det unge Kina”, der sendte en Adresse med talrige Underskrifter ind til den unge Kejser. Adressen naaede aldrig frem, men foraarsagede, at Øvrigheden med brutale Midler søgte at sætte Skræk i de reformivrige. Dette blev Indledningen til aaben Kamp. Det ungmægtige Parti lagde en Plan til Bemægtigelse af Kanton for paa denne Maade at skaffe sig hørt. Sammensværgelsen blev imidlertid opdaget, og Sun undgik med Nød og næppe Politiet. Han var nu som en politisk Forbryder en fredløs i sit Fædreland, truet af Fængsel og Dødsstraf. 70 andre sammensvorne blev fængslede.

Men Sun tabte ikke Maalet af Sigte. I Landflygtigheden kunde der ogsaa arbejdes, der kunde læres meget, der kunde lægges Planer, og der kunde hveres Tilhængere, for der var Kinesere i alle Verdensdele, mange af dem velhavende Købmænd, som med kinesisk Flid havde arbejdet sig op og i det fremmede havde set, hvor meget deres eget Land stod tilbage. Den samme Erfaring gjorde de Tusinder af kinesiske Studenter, der i disse Aar studerede i Udlandet.

Sun var flygtet til Japan, hvor han nu sagde Farvel til sin lange Haarpisk, en Begivenhed, der beseglede hans Brud med det gamle kejserlige Kina. Den var 1644 paabudt alle Kinesere som Tegn paa Undertrykkelse af de indvandrede Mandschuer, da de havde tiltvunget sig Kejsertronen. Et lille Overskæg, han lagde sig til, gav ham et japansk Ud-

scende, hvad der i den kommende Tid ofte kom ham til Nytte.

Derfra gik Rejsen til Amerika, hvor han opsøgte de spredte Tilhængere af de hemmelige kinesiske Foreninger og søgte at opflamme dem med sin glødende Iver og Tro. Samtidig havde han Øjnene aabne og gjorde sine Iagttagelser overalt af de politiske og sociale Forhold, som han kom ud for. — Det samme gjorde han i Europa, hvortil han ogsaa kom.

I London var der nær sat Punktum for hans videre Virksomhed — og vel for hans Liv med. Under falske Forgivender blev han nemlig lokket op i det kinesiske Gesandtskab, hvor man greb ham og indespærrede ham for saa ved Lejlighed at lade ham transportere til Kina, hvad der vilde betyde Døm og Henrettelse. Ved Hjælp af en Lap Papir, som han saa sit Snit til at kaste ud af Vinduet, kom han dog i Forbindelse med Omverdenen, og en af hans gamle Lærere fra Hongkong fik ham med Møje løsladt.

Hans Arbejde for at finde Forstaaelse for sine revolutionære Planer blandt Kineserne i Udlandet lykkedes imidlertid kun i ringe Grad. Ustandselig maatte Sun Yat Sen kæmpe med den Træghed til aktiv Optræden, som var et Grundtræk i den kinesiske Karakter. „Først Viden, saa Handlen“, hed det overalt med et gammelt kinesisk Ord-sprog. Dette Krav om Sikkerhed for, hvordan det kunde gaa, lammede det Vovemod, der var nødvendigt for revolutionær Handling.

Den forfærdelige Boxeropstand i Aaret 1900 bragte en Forandring. Denne Opstand, oprindelig rettet mod Kejserhuset, men af dette snildt vendt om til et morderisk Overfald paa alle Udlændinge i de nordlige Provinser, endte med et knusende Nederlag; og den svimlende Skadeserstatning, det paalagdes den kinesiske Regering at udrede, bragte denne fuldstændigt i Hænderne paa de udenlandske Banker og Stormagterne bag dem.

Nu fandt Sun villige Øren for sine Planer. Først nu begyndte alle oplyste Kinesere at begribe, at Kina befandt

sig paa Randen af en Afgrund. Kina var endelig begyndt at vaagne.

Da Sun 1904 foretog en ny Rejse til Amerika og Europa, fandt han de kinesiske Kredse, han tidligere havde besøgt, som forvandlede. Med stor Offervilje gav de deres Bidrag til Suns Indsamling af Penge til Revolutionsarbejdet.

De revolutionære Planer havde nu faaet et langt videre Sigte. Sun selv havde forlængst set, at der intet godt var at vente fra Kejserhuset, selv om man fik styrtet den siddende Herskerslæggt, de forhadte Mandschuer. Og da han i et Flyveskrift klarlagde dette og varslede en ny Tidsalder for det kinesiske Folk med Parolen: Til Kamp for den kinesiske Republik, mødte han begejstret Tilslutning hos hele det unge Kina. Ikke mere Reforme eller Halvheder, nej et helt nyt Grundlag at bygge paa, var nu Kravet. — En ny omfattende Sammenslutning af alle revolutionssindede dannedes og fik snart Medlemmer over hele Verden, i selve Kina inden et Aar over 10,000. Den holdt de følgende Aar Kongres i Brüssel, Berlin og Tokio, og her udviklede Sun Yat Sen sine Tanker om de tre Principper, der snart blev det unge Kinas Ledestjerne, og hvis 6 Skriftegn i Dag lyser den rejsende i Møde, hvor i Kinas Byer han saa vender sig. 1. *Den nationale Revolution*. Bort med det fremmede Kejserhus, Mandschuerne. 2. *Den politiske Revolution* med et virkeligt Folkeherredømme til Maal. „Vi vil ikke, at et enkelt Menneske skal nyde alle Fordele”. 3. *Den sociale Revolution*, der tilstræber almindeligt Folkevelfærd. „Vi vil ikke, at et lille Antal Kapitalister skal kunne beslaglægge hele Landets Formue”.

Om det første Princip, der i Betragtning af, at Kejserdømmet var saa svagt, at det før eller senere kunde falde af sig selv, kan se noget spinkelt ud, skal siges, at Sun lige siden Aarhundredskiftet klart havde set, at der bag denne Fjende stod en anden langt større og farligere, de fremmede Stormagter. Men for at slaa den første maatte han have Støtte hos den anden, og derfor vovede han ikke aabent at sætte det paa Programmet. At han har haft det i Tankerne, siger han klart i en Tale, han 1924 holdt i Japan, hvor han omtalte den Følelse, der greb ham og hans Tilhængere, da

Japan i 1905 havde besejret Russerne. „Vi følte os saa fattige og svage over for dette rige og magtfulde Europa. Da saa vi Japans Stjerne opgaa. Hvilken Glans! Japan havde slaaet Rusland! Europæerne var altsaa ikke uovervindelige! Braget af dette Sammenbrud gav Genlyd over hele Asien. Vi, Østens Folk, løftede Hovedet, en uendelig Begejstring greb os. I Sandhed, Kina, Indien, Persien, Afghanistan, Arabien, Tyrkiet var stadig Slaver af Europa, men Japans Eksempel gav dem Haab og viste dem Vej til at lade Haabet blive til Virkelighed.“

Foreløbig betød de tre Principper en Fane, der under sig samlede en højst broget Skare, egentlig kun enige om det negative, meget uenige om de endelige Maal. — Hjernen og den drivende Kraft i hele den vældige Bevægelse var Sun Yat Sen, utrættelig paa Færde overalt, planlæggende, forhandlende, opmuntrende. Allerede 1906 og 1907 iværksattes et Par Opstande, der dog hurtigt blev slaaet ned. Stadigt formanede Sun til klog Optræden, fordi det ikke alene gjaldt om at styrte det gamle Herredømme, men ogsaa bag efter at bygge det nye op. I Tale og Skrift dirigerede han sine kolossale Skarer. Til 1910 gik det Slag i Slag, mislykkedes en Opstand i den ene Ende af Landet, brød en ny løs i den anden Ende. Sun selv omkredsede den kinesiske Grænse som en Tiger flakker hvileløs langs det spærrende Gitterværk. Nu blev han ogsaa udvist af Japan og forment Adgang til de engelske Omraader. Men med enestaaende Energi forstod han at overvinde Skuffelserne og bevare Modet hos sig selv og sine Fæller, skønt i de Aar ikke mindre end 10 Oprørsforsøg mislykkedes. Ved en enkelt Lejlighed vovede han sig selv ind i Landet og førte en Afdeling af Oprørstroppeerne, men ogsaa han blev slaaet og undgik kun Døden ved en Flugt over Hals og Hoved. Et vigtigt Arbejde, der ogsaa paalaa ham, var at skaffe Penge og Forsyninger, og derfor maatte han 1911 foretage sin tredie Verdensrejse. Under denne Rejse indtraf endelig den store Vending i Begivenhederne.

Centret for Revolutionskræfterne var paa det Tidspunkt henlagt til de tre tætliggende Byer ved Yang-tse-kiangfloden

Hankou, Wutschang og Hanyang. Her arbejdede Revolutionskomitéen energisk for at vinde Regeringstropperne for sig og havde allerede faaet lagt en fast Plan for en ny Opstand, da pludselig 30 af de sammensvorne blev grebet og kastet i Fængsel. Derved faldt en Liste over de Hærafdelinger, der havde tilsagt de revolutionære deres Støtte, i den kejserlige Øvrigheds Hænder. Skulde de ledende her reddes fra den visse Undergang, maatte der handles hurtigt, og man skred derfor til Angreb, idet der aabnedes et Bombardement paa Generalguvernørens Regeringsbygning i Wutschang. Guvernøren flygtede til Hankou, hvor han anraabte en af de fremmede Konsuler om Hjælp mod Oprørerne. Ifølge en Overenskomst fra 1900 maatte imidlertid ingen af de fremmede Magter handle uden i Samraad med de andre. Han kaldte derfor de andre Konsuler sammen til en Forhandling, mens Oprørsbranden med Lynets Fart bredte sig ud over Provinsen. Konsulerne besluttede ikke at gribe ind, og de kejserlige Embedsmænd flygtede til Shanghai.

Sun befandt sig paa dette Tidspunkt i Amerika uvidende om den hurtige Udvikling, Begivenhederne havde taget. I Colorado modtog han et Chiffertelegram, der i 10 Dage havde ventet paa ham der. Heri meddeltes det ham, at der maatte skrides til hurtig Handling, og at han derfor omgaaende maatte sende Penge til den forestaaende Opstand. At skaffe Penge paa Stedet var Sun imidlertid ikke i Stand til, og han skulde derfor lige til at telegrafere til Ledelsen om at opsætte Planen, da hans Øjne fangedes af et Telegram, Morgenavisen bragte om Wutschangs Besættelse ved de revolutionære Tropper. Revolutionen var i Gang!

I Løbet af en Snes Dage kunde han naa Shanghai og selv overtage Ledelsen, men vigtigere end Krigsførelsen var nu Forholdet til Stormagterne, og derfor besluttede han at stille sine Kræfter til Tjeneste for diplomatisk Arbejde.

Først og fremmest gjaldt det Englands Stilling, og han begav sig derfor paa Vej til London. Avisrygter havde allerede udpeget ham til den vordende Præsidentstilling, og han maatte paa Rejsen bruge alle Kneb for at skjule sig for Journalisterne. Stadig stod han i Kontakt med Begivenhedernes

Gang i Kina og greb telegrafisk ind, som da han i New York fik Underretning om et forestaaende Angreb paa Kanton og for at undgaa unødigt Blodsudgydelse telegrafisk opfordrede Byens Guvernør til at overgive sig og gav sine egne Folk Ordre til at hindre al Vold mod de besejrede.

Ankommen til London satte han alt ind paa at faa nogle store Banklaan til den kejserlige Regering standset, og dernæst paa at sikre sig den engelske Regerings Sympati og derigennem Japans. Da dette var opnaaet, kunde han vende hjem. Han lagde Vejen over Frankrig, hvor han i Paris havde en Sammenkomst med ledende Politikere, som alle, især Clemenceau, tilsagde ham deres Sympati.

Imens havde Revolutionen grebet om sig. Provins efter Provins havde sluttet sig til, og da Sun 30 Dage efter ankom til Shanghai, var der en Fredsforhandling i Gang. Et Rygte var i Omløb, at Sun bragte en vældig Kapital med til Støtte for Revolutionen, men han lod Pressen meddele, at han ikke bragte en Hvid med sig, men derimod en revolutionær Aand, der ikke tillod, at der førtes Fredsforhandlinger, før Revolutionens Maal var naaet.

„Kort Tid efter,“ fortæller han selv, „blev jeg i Nanking af de forsamlede Delegerede fra alle Kinas Provinser valgt til Præsident for den kinesiske Republik. I Aaret 1912 tiltraadte jeg mit Embede og befalede, at den kinesiske Republik skulde proklameres, den gamle Maanekalender afskaffes og Aaret betragtes som Republikkens Aar 1. — Saadan var 30 Aar gaaet som en Dag; først efter at de var forløbne, lykkedes det mig at virkeliggøre mit Livs Maal: Oprettelsen af den kinesiske Republik.“

Men der blev ikke givet Sun Yat Sen Lejlighed til at forfølge Sejren og paabegynde Opbyggelsesarbejdet. Alleerede i Februar 1912 veg han Præsidentsædet for en af det gamle Kejserdømmes dygtigste, men hensynsløseste Mænd Yuan Shi Kai. Aarsagerne hertil var to, nemlig for det første, at Sun havde undervurderet Vanskelighederne ved at reorganisere det store Rige, men for det andet — og det var Hovedgrunden — saa han sig snart svigtet af sine Revolutions-

fæller. Medens han selv saa Maalet i at bygge Kina op paa Grundlag af de tre Principper, og i sin Idealisme havde troet at have Skarerne med sig heri, viste Virkeligheden sig snart at være den, at kun de færreste formaaede at se saa vidt, mange var ikke kommet længere end til at være tilfredse med Mandschuernes Afsættelse, og mange af hans Tilhængere saa han nu var af den Slags, der af en Revolution kun venter sig høje Æresposter og fede Levebrød.

Den erfarne Politiker Yuan Shi Kai forstod derimod at samle Folk om sig, baade Konservative og misfornøjede Revolutionære, og da han tilmed opnaaede at bibringe Sun og hans Meningsfæller et gunstigt Indtryk af sig som en, der besad Styrke og Vilje til at føre den unge Republik gennem de svære Tider, kom Sun til at se det som sin Pligt mod Land og Folk at overlade ham Magten.

Sun skulde snart faa at se, hvorledes han var blevet ført bag Lyset. Først lykkedes det Yuan under forskellige Paa-skud at forlægge Regeringen fra det revolutionære Nanking til den gamle Kejserstad Peking paa Trods af Suns udtrykkelige Ønske. Og snart formaaede han ad forskellige Veje ganske at beherske det politiske Liv.

Den revolutionære Organisation havde omdannet sig til et politisk Parti under Navnet Kuo Min Tang (Folkepartiet). — At parlamentarisk Liv var noget aldeles nyt i Kina ses af Skrifttegnet for Parti, der bestaar af et Tegn, der betyder „Hus eller Forsamling“, og saa et, der betyder „mørkt“, det hele altsaa „en Forsamling, der kommer sammen i Mørke“. noget, der da efter almindelig europæisk Opfattelse ikke er kendetegnende for et politisk Parti. — Skønt Valgloven udelukkede de fattige Bønder og Byproletariatet, fik Kuo Min Tang dog overvældende Flertal ved Valgene, og Yuan ka-stede derfor Masken, da han mente sig stærk nok, og udstedte 1913 Forbud mod dette Oppositionsparti. I Foraaret var en Medstifter af Partiet blevet myrdet af en, der klart for alle havde Yuan som Bagmand. Kort efter modtog han af Stormagterne det saakaldte „Reorganisationslaan“, som han anvendte til at slaa Modstanderne, altsaa Kuo Min Tang, til Jorden med, hvilket ogsaa skete — foreløbigt. Sun og hans

Fæller maatte paany gaa i Landflygtighed. I Japan samledes de tiloversblevne Rester af Partiet og dannede en Organisation, der nu aabent hejsede Revolutionspanen.

De Aar, der nu fulgte, blev en Læretid for alle Kredse i Kina, ogsaa for Sun Yat Sen. Ro var der blevet i Landet, men Yuan Shi Kais Ærgerrighed lod den ikke have lang Varighed. Fra 1914 havde han Diktatormyndighed, men da han Aaret efter satte Kejserkronen paa sit Hoved, brød et Oprør løs, der atter tvang ham tilbage til Præsidentstillingen. 1916 bukkede hans Kræfter endelig under for det Pres. Regeringens Byrde lagde paa dem. — Efter hans Død kom Kina ind i den Periode, der kaldes „Generalernes Tid“, og varede lige til 1928. Forskellige Militærguvernører kom nu skiftevis til Magten, støttet af Stormagterne, der i en saadan vedblivende Borgerkrig mente at se deres største Fordel.

Et nyt Oprør brød ud 1917, da en General søgte at genindsætte det gamle Kejserdynasti. Oprøret blev standset, men Mandschuerne kom ikke til Magten, og der dannedes nu en revolutionær Regering i Kanton, som indkaldte den landflygtige Sun Yat Sen, der nu igen blev Præsident. Dette blev Begyndelsen til den Splittelse, der lige til 1928 delte det store Rige i en nordlig og en sydlig Regering. Lette Kaar fik Sun ikke, hvad der forstaas, naar man hører, at den prøvede Mand tre Gange igen maatte gaa i Landflygtighed 1918, 1919 og 1922.

Men i Løbet af disse forvirrede Aar groede dog det frem, der omsider skulde bringe Suns Idé til endelig Sejr.

Verdenskrigen eller, som en Kineser betegnende for det store Rige og lærerigt for Vestens Folk har kaldt den, „den europæiske Borgerkrig“, medførte i første Omgang en Lettelse for det Tryk. Stormagterne lagde paa Kina. Heraf benyttede imidlertid Japan sig, der 1914 havde erobret Tysklands Besiddelse i Shantungprovinsen, til at indtage en stadig mere dominerende Stilling, der 1915 kulminerede i nogle Krav, hvis Opfyldelse vilde gøre en Ende paa det tusindaarige Rige og gøre det til Lydland under det Folk af Opkomlinge, Kina anser Japanerne for. Den svage Pekingregering saa

ikke anden Udvej end at underkaste sig, men for første Gang i Kinas Historie drejedes Skæbnens Hjul af den Kraft, en national Vækkelse lægger i et Folk. Det unge Kina tog Kampen op og erklærede Boykotning af alle japanske Varer. Bevægelsen fik Tilslutning af hele Folket, høje som lave, og gav Japan et særdeles føleligt Indtryk af, at det var gaaet for vidt. Det maatte tiltræde et ordnet, men hastigt Tilbage-tog, der tilsidst ikke lod Kravene have stort mere end deres Papirværdi. Det blivende var derimod den Oplevelse, Kineserne havde haft af at være eet Folk, een Stamme, og den Kraft, det gav.

Det unge Kina, den oplyste Del af det kinesiske Folk, især Studenterne, der nu ikke mere i saa stort Tal hentede deres Uddannelse i det fremmede, men havde deres egne nationale Universiteter, førte Bevægelsen ind paa et nyt Omraade. De havde opdaget dette, at til Genrejsning af et Folk hører der mere end blot at skifte Regering. Det, der nu blev deres Opgave, følte de, blev en Levendegørelse af den gamle kinesiske Kultur. Ikke Forkastelse af alt vesterlandsk. Men en nøje Undersøgelse af det og derpaa Omplantning af det værdifulde paa kinesisk Grund og Sammenarbejdning med det bedste af det fra Fædrene modtagne Aandsliv. Og i dette skulde hele Folket have Del. Et Kæmpearbejde, der er i Gang nu, og som vil præge Slægtledene i de kommende Tider, er det, der her er taget op, rækkende lige fra den lærdes Stue, hvor de gamle Skrifter oversættes i moderne Sprog, og hvor et nyt lettere Skriftsprog er dannet, og ud til Arbejderens og Bondens Hytte, hvor Studenter arbejder med at lære den menige Mand at læse, saa han kan følge med i, hvad der i disse store Tider sker med hans Land og Folk.*)

For Sun Yat Sen var alt dette af største Betydning. Af faa Personer faar man som af Sun et saa levende Indtryk af en Mand, der hele sit Liv igennem var modtagelig, aldrig færdig, altid vaagen og rede til at lære af Tiden, med skarpt Syn for det, der blot lige var ved at dæmre frem.

*) Man kommer herved uvilkaarlig til at tænke paa Grundtvigs Oversættelse af Saxo og Snorre, Ingemanns historiske Romaner og hele det følgende Arbejde for folkelig Vækkelse.

Og der skete meget i disse Aar. Der var Verdenskrigen, som tilsidst ogsaa fik hvirvlet den afmægtige kinesiske Regering med paa de allieredes Side, om ikke for andet, saa dog for ved Fredsslutningen at faa den af Japan besatte Shantungprovins tilbage. Præsident Wilson lovede det og mere til, men stod som bekendt i Versailles og viftede afmægtigt i Luften med sine velmente Idealer, mens de andre i Henhold til hemmelige Forhaandsaftaler roligt sad og ordnede Verden og trak de nye Grænser. Kina fik ingen Ting, og under Tryk af en national Harmbølge derhjemme vovede de kinesiske Delegerede ikke at underskrive Fredstraktaten. En pinlig Episode, da de smaa Kinesere forlod Fredskonferencen, som imidlertid hurtigt skylledes bort i den almindelige Festjubil og Sejrsbægerklang. — Denne Jubel deltes dog ikke fuldtud i Amerika, hvor man som de praktiske Forretningsmænd, man er derovre, harmedes under Indtrykket af ikke at have faaet nok ud af Forretningen, fordi det var en Idealist, der havde haft Fuldmagt. Man syntes ogsaa, at Japan, Konkurrenten paa den anden Side, havde faaet for meget. Ved den følgende Stormagtssammenkomst i Washington 1921 blev Shantung derfor givet tilbage til Kina. Men det var ogsaa det hele. Ellers var Stormagterne nu parat igen til at presse den kinesiske Citron og var allerede godt begyndt. En kinesisk Avistegning fremstillede træffende Kinas Stilling i Washington som en Kineser, der ved Haarpisken tvinges i Støvet for en bøs, hvid Herre og krybende her opsamler et Par henkastede Skillinger.

Ja, Tiden var moden til for Sun Yat Sen at give det *første* af de tre Principper sin fulde Adresse: Bort med de fremmede Imperialister! Leve det frie, nationale Kina!

Under det *andet* Princip, Folkeherredømmets, havde Sun i Aarenes Løb udformet en Plan for en demokratisk Forfatning, der var en Blanding af europæisk og kinesisk Styresæt. Ved Siden af de tre Myndigheder, vort parlamentariske Liv skelner imellem, den *lovgivende*, den *udøvende* og den *dømmende*, sætter Sun to nye, den *kontrollerende*, der gennem et Udvalg af Parlamentsmedlemmer skal løse denne Del af Parlamentets Opgave, og den *prøvende*, der skal sikre Staten

de bedst egnede Embedsmænd. Hertil kommer saa et System, der sikrer Borgerne direkte Indflydelse paa Statslivet mest muligt, idet der gives dem Forslags-, Valg-, Afsættelses- og Indsigelsesret. Grundsynspunktet er udtrykt i Sætningen: „Den kinesiske Republik tilhører det kinesiske Folk i sin Helhed“.

Ogsaa det *trede* af Sun Yat Sens berømte Principper gav han nu en noget ændret og tydeligere Form. Dette skete under Indtryk dels af Udviklingen i Kina, dels af den vældige Begivenhed, hvis Dønninger slog ud over Verden, den russiske Revolution.

Dette, at Lenin kæmpende for at bringe et ruineret Land paa Fode og for at bygge et nyt Samfund op vovede at slynge Handsken mod hele den gamle Verdensorden og dens Magtpolitik, kaldte paa Sun Yat Sens og det unge Kinas begejstrede Sympati. Og da Rusland uden Opfordring gav Afkald paa alle sine Stormagtsrettigheder over for Kina og anerkendte det som en ligeberettiget Nation, som det ønskede at træde i Forbindelse med paa lige Fod, da følte det kinesiske Folk, at det for første Gang fandt et Folk, det kunde staa i Venskabsforhold til. Og snart indfandt der sig Gesandter fra Sovjetrusland baade i Peking og ved Sydpartiets Regering, hvor de mødte modtagelige Sind og en frugtbar Jord for deres Idéer.

Under Krigen og i Aarene derefter havde Kinas Industrialisering gjort stærke Fremskridt. Især med fremmed Kapital og Ledelse, men ogsaa ved begyndende kinesisk Kapital var en stærkt voksende Industri kommet frem. Derved var det Samfundslag, som kaldes Industriproletariatet, blevet til en meget betydende Faktor i det kinesiske Erhverv; betydende, men kun i Tal, for deres Levevilkaar og hele Stilling var saadan, at selv de sletteste europæiske Arbejderkvarterer ikke giver mindste Begreb om det. — Disse Forhold optog stærkt Sun Yat Sens Tanker, ogsaa det, at han nu saa, hvorledes der paa Samfundets anden Side var ved at vokse en Gruppe frem bestaaende af Fabrikanter og Bankmænd, en Overklasse, der ikke var tilsinds at støtte en Revolution, der sigtede mod en Fordeling af deres nyerhvervede Magt, Kapitalens.

Under Indtryk af dette former Sun nu sine Tanker om det tredie Princip, Folkevelfærdets, saaledes som det endelig fastslaas i 1924 ved Rekonstruktionen af hans gamle Folkeparti Kuo Min Tang. Sun er blevet klar over, at de bærende Kræfter i Samfundet er de to store Grupper *Bønderne* og *Arbejderne*. Skal et nyt retfærdigt Samfund bygges op, maa det være med fuld Støtte og Tilslutning fra deres Side. Derfor er de to Knudepunkter i det tredie Princip: *Jorden* og *Kapitalen*.

Jordspørgsmaalet, der i Kina er meget brændende, fordi det meste af Jorden ejes af Godsejere eller Jordselskaber, der for ublu Afgifter forpagter til Bønderne, tænker Sun sig under Paavirkning af Henry George løst ved en Procentafgift til Staten af hvert Jordsalg, der finder Sted. Sættes Prisen højt, bliver Afgiften til Staten ogsaa høj, og sættes den lavt for at undgaa for stor Afgift, skal Staten have Lov til at købe til den Pris. Paa denne Maade vil Jordspekulation hindres, og Staten vil kunne fremme Udstykningsarbejde og Opdyrkningsplaner.

Vanskeligere er *Kapitalspørgsmaalet*. Det er det største Spørgsmaal i Verden, siger Sun. I en Bog „Kinas materielle Opbygning“, som han har skrevet om dette Emne, søger han en Løsning ved at kræve, at udenlandske Laan skal anvendes til frugtbringende Formaal: Indretning af Handelscentre, Grundlæggelse af Fabrikker, Anlægning af Jernbaner, Kanaler og Bjergværker. Alle disse Foretagender skal tilhøre det offentlige, og alt Overskudet komme Offentligheden til Gode. I 1924 er han imidlertid gaaet videre i stadig Udvikling til venstre. Bort med enhver Udbygning af Samfundet! Alle store Virksomheder, der har monopoldannende Karakter, skal drives af Staten selv, eller dog kontrolleres af den, for at ikke private Kapitalister skal være i Stand til at have skadelig Indflydelse paa Folkets økonomiske Liv. Han taler om Oprettelse af Bonde- og Arbejderbanker, om Arbejderlovgivning og social Forsorg. Endelig fremhæver han Bonde- og Arbejderorganisationer og Oplysningsarbejde. Kort sagt alt, hvad der kan tænkes at lette de lavest og elen-

digst stillede Lag i Folket og derved tilføre hele det nye Samfund Styrke.

Dette er i korte Træk de Tanker, der optager og præger det moderne Kina i en Grad, som kun kan sidestilles med den Betydning, Kinas gamle Læremester og Profet Kong Fu Tse har haft for hele det kinesiske Folk. —

Men alt dette Arbejde og den Spænding, Sun Yat Sen hele sit Liv havde levet under, og ikke mindst nu de sidste Aar, sled haardt paa ham, og da han i 1925 efterkom en Opfordring fra Generalerne paa Nordpartiet til at give Møde ved en Konference i Peking, var det som en døende Mand, han rejste af Sted. En Mavekræft var kommet til, og ankommet til Peking maatte han nøjes med skriftligt at fremsætte sine Anskuelser. I Vidners Nærværelse dikterede han sin sidste Vilje til Partiets højre Haand, underskrev den, og døde den følgende Dag, 5. April 1925.

Hans Jordefærd i den gamle Kejserstad blev en enestaaende Tilkendegivelse af, at det var det nye Kinas Skaber, Revolutionens Fader, der nu førtes til Graven. Gennem Garderne fulgtes hans Lig af en hundredtusindtallig Skare. Ministre fra Nordpartiet, Embedsmænd af enhver Rang, Grupper af de forhadte Udlændinge, Politi, Soldater, 5 Orkestre, der spillede Chopins Sørgemarch, og saa uendelige Rækker af Studenter og Arbejdere, der med Faner og Bannere fulgte deres trofaste Førere. Ustandselig sønderreves Luften af Raabene: Ned med Imperialismen! Ned med Militarismen! Leve Sun-Yat-Senismen! Ned med den nuværende Regering! Leve Nationalforsamlingen! — En mærkelig Jordefærd, „men” — som et Øjenvidne siger — „da Talerne fra de improviserede Tribuner i Centralparken, midt mellem Resterne af det tidligere Kejserpalads, raabte deres revolutionære Løsen ud over Mængden, da udjævnedes alle Dissonanser. Det var ikke længere Hundredtusinde af Pekingstudenter og Arbejdere, der var stimlet sammen der, men hele det unge Kina var med eet til Stede, det unge Kina, der aflagde Løfte om at føre deres døde Førers Sag til sejrrig Ende.” —

Knap to Maaneder senere lød i Shanghai et Par korte Kommandoraab fra en engelsk Politimand, og en Geværsalve

smeldede ud mod en vaabenløs, demonstrerende Mængde af Studenter og Arbejdere, en Salve, der som hint Skud i Se-rajevo løsnede en Lavine og kastede Verden ind i en ny Tid.

Af det mørke Kaos, der siden da har hersket i det kinesiske Spørgsmaal, til Tider truende med at drage Stormagterne ud i en ny Krig, er der nu ved at blive Dag igen. Paa forskellige Fronter er der blevet kæmpet i Kina, hovedsagelig dog mellem Nordpartiet, de gamle Generalers, og Sydpartiet, Kuo Min Tangs, det sidste stærkt støttet fra russisk Side. 1927 kom det imidlertid til et voldsomt Brud med Russerne, med haard Haand sloges baade i Nord og i Syd enhver kommunistisk Rørelse ned. — Sagen er, at har end Kineserne lært meget af Lenin og hans Værk og er taknemlige for det, især det organisationsmæssige, paa eet Omraade kan de ikke følge ham, det er naar det gælder selve de kommunistiske Idéer. Det kinesiske Samfund er gennem Tusinder af Aar grundet paa Ærbødighed for Familien og Slægten, og her er ingen Plads for en altopslugende Kommunisme. Det indsaa Sun Yat Sen ogsaa, selv om han efterhaanden kom til at staa Lenins Tanker nærmere end hans store Parti Kuo Min Tang nu gør det.

Men hans store Plan for det nye Samfunds Opbygning er nu ved at blive virkeliggjort. Da Sydpartiets General Chang Kai Shek Sommeren 1928 rykkede ind i Peking, var det gamle Rige for første Gang i mange Aar atter samlet. Det er i Følge Sun Yat Sens Plan for Revolutionens Udvikling, at Kina nu er stillet under Kuo Min Tang-Partiets Diktatur; han delte nemlig Revolutionen i tre Afsnit, den krigsmæssige, den opdragende og den forfatningsgivende. Skridt for Skridt skal det kinesiske Folk modnes til et virkeligt Folkestyre.

Hvorvidt det vil lykkes Regeringen at beholde Magten og skabe et fast ordnet Samfund, beror paa, i hvilken Grad de ledende vil formaa at virkeliggøre det Haab om et nyt Kina, nationalt og socialt, som Mesteren Sun Yat Sen satte et Livs Arbejde ind paa at vække hos sit Folk.

ERIK B. NISSEN.

DE NYE UDGRAVNINGER VED ANTVORSKOV

SAASNART Høsten var i Hus og Markerne ryddede, begyndte de nye store Antvorskovudgravninger paa Ida-gaards Marker Syd for Ruinen. Inspektør ved Nationalmuseet, Dr. phil. Poul Nørlund, arbejdede med en lille Styrke herude i længere Tid, og der kom interessante Ting for Dagen.

Det, det drejede sig om ved disse nye store Udgravninger, var blandt andet at konstatere, hvor langt ud Slottets Avlsbygninger havde strakt sig. Hvad man kunde vente at finde, fortalte jo de gamle Lensregnskaber om, tildels ogsaa endnu eksisterende gamle Kort og Planer over Slottet. Men det er en indviklet Affære at rede de mange Traade paa Antvorskov ud, — selv for Historikeren er her nok at spekulere over. Om et Jordskælv var gaaet hen over Kloster og Slot, kunde det hele vel knap være mere forvirret, en utrolig Vandalisme, en ligefrem Trang til at ødelægge det, tidligere Slægter har bygget op, præger det hele, og ingen Naturkatastrofe kunde være gaaet skrapere til Værks end disse skiftende Ejere, der siden Antvorskov Regiments Rytterdistrikt, sammen med de øvrige af Frederik IV's Ryttergodser, blev solgt i 1774, har revet ned og udstykket og opført nye Gaarde (blandt andre Herregaarden Falkenstein) af Stenene derfra.

Det er ganske mærkeligt at tænke sig, at de sidste Rester af Frederik II's og Christian IV's Slot først blev nedbrudt i 1816 — at man paa saa kort Tid har kunnet faa ødelagt saa meget, som Tilfældet her har været — gamle Folk i Slagelse kan endnu huske, at Haven ved den nuvæ-

rende Opsynsbolig betegnedes som „Kongens Have”. Af den saakaldte „Ruin” faar vi kun et meget lille og yderst forvirret Billede af Johanniternes vældige Kloster, én Gang det største i Norden, og senere det store Kongeslot, der har strakt sig over et langt større Areal end den nuværende Park. Allerede Udgravningerne i „Slottet”s Park i sin Tid gav nogen Idé om Udstrækningen, og nu i den allersidste Tid har Nationalmuseets nye Udgravninger i høj Grad bevist, hvor stort et Areal de gamle Bygninger har bredt sig over.

De første Udgravninger var en direkte Fortsættelse af dem, der blev foretaget inden for „den gamle Ruin”s Omraade, og hvor man havde fundet Fundamentet til en af Christian IV’s vældige Hestestalde, og efterhaanden som Gravningen skred frem, dukkede Omridsene af Frederik II’s og Christian IV’s Avlsbygninger op af Ærte- og Kartoffelmarken, og det viste sig, at de gamle Korts og Lensregnskabernes Tal saa nogenlunde svarede til Virkeligheden. Den største af Christian IV’s Stalde har en Udstrækning paa 92 Alen, de øvrige er noget mindre — men Kongen har ganske øjensynlig været Hestemand i stor Stil og haft baade Opdræt og Træning ved Antvorskov. Frederik II oprettede Beriderskole ved Slottet, og der fandtes et stort Stutteri, senere særlig af Blaaskimler.

Det store Ridehus, hvis Fundament nu er fundet, vidner ogsaa om, hvor stærkt hesteinteresserede baade Frederik II og Christian IV har været. Ogsaa Staldmesterens Kammer med fint pudsede Vægge kom til Syne under Udgravningerne.

Midt igennem Avlsgaarden har Kongevejen Korsør—København aabenbart løbet, — og har der været fredeligt for Biler, Cykler og den Slags nymodens Opfindelser, saa har der til Gengæld været Liv og Røre nok, naar Kongen holdt Hof paa Antvorskov og hele det store, pragtfulde Selskab holdt til Hest i Slotsgaarden paa de store Jagtdage. Et lille synligt Minde fra en saadan Jagtdag, med trampende, fyrige Heste, glammende Hunde og Jægere med store Jagthorn over Skulderen, kom for Dagens Lys derude i Form af Stødtænderne af et ungt Vildsvin. Mange Dyrekogler

fortæller ogsaa deres eget Sprog om Jagter i de store Skove og Travlhed i Kongens Køkken og Gilde i de høje Sale deroppe bagefter.

Omtrent midt for Ruinen og lige uden for Hegnet kom en vældig Brønd til Syne — det er den, der paa de gamle Kort betegnes som *Jomfruens Brønd*. Den var helt fuld af gammel Staldgødning, og i den laa en smuk gammel Dolk fra Frederik II's Tid og en morsom gammel Tallerken, som nu findes paa Nationalmuseet.

Men det mærkeligste af alt, hvad disse nye Udgravninger bragte for Dagen, var dog at finde østligere — nærmere Næstvedvejen. — Her stødte Arbejderne paa en overdækket muret Gang, og det hed sig straks, at nu var da endelig een af Antvorskovs mystiske Løngange kommen til Syne.

Det fortælles jo fra gammel Tid, at Munkene har haft en Løngang helt til Sorø. Andre mener dog, den var adskilligt kortere og mandede ud ned ad Harrested til. Ogsaa Slottet havde sine „Løngange” — og de er forøvrigt fundne — eller kortlagte — i hvert Fald enkelte. De var nemlig allesammen overjordiske og har sikkert blot tjent til, at Kongen kunde færdes fra Fløj til Fløj uden at generes af Mængdens Blikke — der var jo mange Mennesker paa Antvorskov. Een af disse „Løngange” førte nok hen til Slotskirken, hvis Fundament for nogle Aar siden er fundet i Haven.

Men desværre var den fundne murede Gang alt for lavloftet til, at man selv med den bedste Vilje kunde tænke sig, at den har været „Løngang”. Og saa tæt lukket har Slottet — den stammer ikke fra Munke-, men fra Kongetiden — vel næppe været, at man lige frem skulde „mave” sig frem hele 30 Meter, saa lang var Gangen nemlig, for at slippe ud. Nej, den underjordiske Gang har sikkert været en grumme solid *Vandledning* — den er for stor til at have været Kloak — fra Dammen i Parken — Munkenes Fiskedam, som senere Kongen nød godt af — og ned til den lille, nu udtørrede Slotssø i Lavningen paa Idagaards Mark. Fiskedammen i Parken stod i Forbindelse med de forlængst udtørrede Smaasøer ved Parcelgaardsvæjen, som findes paa gamle Kort, og har sikkert haft Afløb baade til Slotssøen og

Et Stykke af den udgravede og igen tildækkede Vandledning.

derfra til Harrested Sø. Der lever endnu Folk, der tydeligt kan huske Resterne af den gamle Mur nede bag „Slotssøen”. Da Dammen i Parken i sin Tid blev tømt ud, vældede Vandet frem nede i Lavningen ved Muren, ikke langt fra det Sted, hvor man nu ledte efter Endepunktet af den murede Vandledning. Muligvis har man udnyttet det ret stærke Fald til en mindre Vandmølle. — Den nu saa vandfattige Slagelseegn har jo paa Christian IV's Tid været langt rigere paa Søer og Damme end nu.

Herovre mod Øst laa ogsaa Resterne af en Bygning, der uden Tvivl har været Frederik II's „Sparepenge”, et lillebitte Lystslot — Lysthus i stor Stil, om man vil — et af de mærkeligste Udslag af Tidens Byggekunst. Troels Lund betegner disse Lysthuse, som de store Bygherrer (Konger og rige Adelsmænd) lod opføre, „som den vidunderligste Blanding af alt muligt: Borg, Bolig, Stue, Festplads — i Ordets egentligste Forstand et Digt i Sten”.

Disse Lysthuse havde fra en oprindelig beskeden Begyndelse udviklet sig til grundmurede to—tre-etagers Bygninger med Spir og Taarne og indvendigt udstyret med Marmorgulv og Stensøjler. Frederik II havde en Svaghed for Lysthuse; ved alle sine Slotte opfører han eet, ja tit flere. Undskyldende kalder han dem som Regel „Sparepenge” — ved Frederiksborg kaldes dog Lysthuset Badstuen. Der var i disse Smaaslotte naturligvis kun meget indskrænket Plads i Sammenligning med de Rum, Majestæterne ellers færdedes i, til Gengæld var her baade hyggeligt og morsomt. Den kongelige Bygherre kunde udsmykke det ganske efter Behag, kunde fryde sig ved aabne Portaler og Søjlehaller — en behagelig Afveksling fra det ofte kolde og klamme Slot. I en Skrivelse fra Enkedronning Sophia til Lensmand Peder Reedtz, Antvorskov, omtales „Sparepengene” her ved Slottet, og fra Lensregnskaberne kender man ogsaa godt deres Eksistens og ved, at *helt* svarer de ikke til deres Navn — men Tiden var jo i det hele ikke anlagt for Sparsommelighed.

Man véd ikke rigtig, hvoraf dette Navn *Sparepenge* er opstaaet, men Frederik II har i hvert Fald sikkert anset sig selv for en stor Økonom — det gør man jo gerne, naar man

anskaffer noget, man gerne vil have. Udgravningerne viser ganske tydeligt, at *under* og omkring dette lille Lystslot har ligget en meget pyntelig Bygning fra Munketiden. Smukke Formsten fortæller os om Forsiringer baade om Vinduer og Døre — og meget Materiale fra dette smukke røde Munkehus har sikkert kunnet anvendes, da Frederik II lod sit ret store og anseelige smukke Lysthus opføre.

Desværre fik disse store og interessante Udgravninger ikke Lov at ligge aabne. Straks alt var maalt op og kortlagt, blev det kastet til igen. Det er, siger de ved Nationalmuseet, den sikreste Maade at opbevare Ruiner paa. Alt, hvad der faar Lov at ligge over Jorden, skal vedligeholdes, og det er altid en meget besværlig og yderst kostbar Affære. Saa foreløbig i hvert Fald maa vi nøjes med det, der er udgravet og vedligeholdt af Ruinen, og saa forøvrigt tage vor Fantasi godt til Hjælp, naar vi færdes dernede og søge at danne os en Forestilling om det, der en Gang var det største Kloster i Norden, og som senere blev et af vore betydeligste Slotte — for saa helt at glide ud af Spillet og næsten synke hen i Forglemmelse.

ELISA BRUHN PETERSEN.

PLANETARIUM

PÅ EN REJSE i efteråret var jeg bl. a. i et par tyske byer for at se et moderne planetarium. Det, der fremvises og fortælles om i et sådant, handler om solen, månen og planeterne og deres gang på fiksstjernehimlen, og endvidere ser man de med det blotte øje synlige stjerner.

Mange mennesker betragter astronomien som legeværk, der ikke har noget at gøre med det praktiske liv, men det er jo i aller højeste grad en fejltagelse. Var vi uden kendskab til stjernernes plads og gang på himlen, havde vi f. eks. ingen tidsinddeling, d. v. s. ingen ure, ingen måneder, ja ejheller år o. s. v. Hvordan skulde vi moderne mennesker klare os uden datoer og årstal? — At der kun er få mennesker, der er interesseret i stjernekundskab og har kendskab til himlens vidundere, turde være givet, men forklaringen er vel den, at det er vanskeligt for os almindelige mennesker at få fat på astronomiens grundelementer, d. v. s. himmelhvælvingens daglige omdrejning og solens, månens og planeternes tilsyneladende gang blandt fiksstjernerne. Der skal lidt træning til i geometrisk anskuelse for at klare disse indviklede spørgsmål, og den, der er kørt fast i disse, opgiver som regel at gå videre ind på astronomiens områder. Ja, jeg har også truffet mennesker, som ikke vilde have kundskab om verdensrummets kloder, fordi det var så fritænkerisk, og dog ved jeg intet bedre eksempel at nævne på Guds ydre almagt end at henvise til himmelrummets pragtfulde stjerneverden.

I tidens løb har der været lavet mange tegninger, kort og apparater, der skulde illustrere klodernes gang på himlen, og alligevel var det vanskeligt at give det rette indtryk af

disse grundelementer. Men efter at det moderne planetarium er bygget, er vi ude over så at sige alle begyndervanskeligheder.

Lidt før verdenskrigens udbrud var der af direktør dr. Oskar von Müller, München, rettet en opfordring til det bekendte zeiss'ske firma i Jena om at konstruere et planetarium. Det skulde have form som en halvkugleformet kuppel, hvorpå man indefra skulde kunne følge himlens daglige omdrejning. Det var først meningen at fremstille stjernerne ved

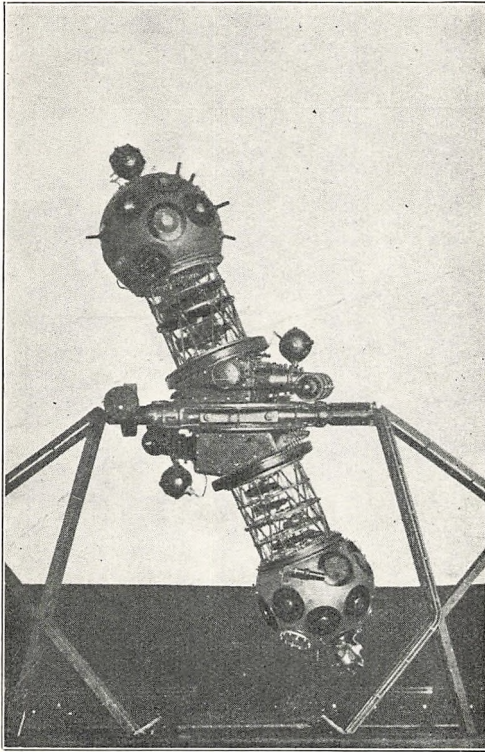

Planetariet i Jena.

små elektriske glødelamper befæstet på indersiden af kuppelen og at give den en drejende bevægelse for at efterligne himlens omdrejning, men det viste sig snart, at man her stod overfor så indviklede mekaniske opgaver, at det var umuligt at løse dem. Der var ikke andet at gøre end at lægge en helt ny plan, der gik ud på at gøre himmelhvælvingen fast, og ved hjælp af et apparat i kuglens midte skulde stjernerne fremstilles på den kunstige himmel.

Zeiss' fabrik løste nu den stillede opgave på en ganske genial måde. På fig. 1 ses planetariet i Jena udefra. Kuppelens diameter måler ca. 25 m, og den indvendige side er

hvid. Det kan rumme omkring 400 mennesker. Inde midt i rummet står et vidunderligt „lysbilledapparat” (fig. 2). Det består af en hel del linser og elektriske ledninger. De sidste fører alle hen til afbrydere ved talerstolen, der er anbragt ved den ene side i lokalet. Når den elektriske lampe i apparatet tændes, kan der fremstilles en kunstig stjernehimmel på

„Lysbilledapparatet”.

kuppelens indre side. Ligesom lyset ved et almindeligt lysbilledapparat kastes hen på en hvid skærm, hvor billedet ses, kastes lyset her op på den hvide hvælving, hvor små, runde, lysende skiver ses som stjerner — ialt ca. 4000.

Hvad vi ude i naturen skal være dage, uger — ja, år om at iagttage kan opleves her i løbet af få minutter. En elektromotor kan dreje „lysbilledapparatet” rundt (det vejer ca. 2500

kg), og derved ser tilskuerne, hvorledes stjernerne står op i øst og går over himmelbuen, til de forsvinder i vest. Solens, månens og planeternes gang vises på en så lærerig måde, at man ligefrem ikke kan lade være med at forstå, hvorledes det forholder sig ude i selve naturen. Taleren, der giver den forklarende tekst, har i sin ene hånd et lille apparat, der frembringer en lysende pil blandt de mange stjerner,

og han kan da pege på de steder, han omtaler. Det er interessant f. eks. at se månen i sine forskellige faser alt efter det punkt i sin bane, hvor den befinder sig.

Den første gang, jeg overværede en forevisning i et planetarium, blev der lidt efter foredragets begyndelse aldeles mørkt i lokalet, men taleren trøstede os med, at der nok skulde blive lyst igen, og efter at han havde talt i mørke i nogle minutter, tændte han pludselig alle stjerner — og han tav. Fra tilskuerne lød der først mange forundringsudbrud, derpå blev der ganske stille, andagtfuld stilhed. Det var et mægtigt og overvældende indtryk, vi fik af denne kunstige stjernehimmel.

I en 10—12 tyske byer findes der sådanne planetarier, og i de 4—5 år, de har bestået, har de været besøgt af flere hundrede tusinde begejstrede tilskuere. Planetarierne virker ikke alene ved det overmåde skønne billede, de giver, men den største rolle kommer de sikkert til at spille som undervisningsmiddel, og der kan laves mange variationer i forevisningerne.

Endnu har vi intet planetarium her i landet, men efter de forhandlinger, der har været ført i dette efterår i forskellige kredse, synes det, som om den tid er nær — forhåbentlig — da vi også her i Danmark vil få et sådant. Måtte det ske snart!

— — —

Menneskets teknik har atter fejret en af sine store triumfer, thi blandt verdens kulturfrembringelser rager det moderne planetarium op som et af de ypperste vidundere.

NIELS KARSTENSEN.

OVERFLØDIGE ORD

Nedenstaaende Foredrag har jeg holdt adskillige Steder, men nu synes det mig, at det vil være tjenligt for det at blive „afmønstret”. Jeg lader det trykke ordret, som jeg har holdt det, idet jeg minder om, at et trykt Foredrag — selv om det gengives ordret — alligevel ikke er det samme som det holdte Foredrag.

JEG kan godt begynde med at sige Dem, hvad jeg vil tale om. Det kan være rart for Tilhørerne at vide det i Forvejen, og for Resten ogsaa rart for Taleren. Jeg vil tale om, hvad overflødige Ord er. Og det kunde jo synes at være en underlig Titel paa et Foredrag. Men lad os nu se paa det.

Lad mig begynde med at minde Dem om et Eventyr, som De vist alle kender, maaske fra Deres Barndom, et Eventyr af H. C. Andersen. Det hedder „Hyldemor”. Og husker De saa ikke, at der i det Eventyr fortælles om en lille Dreng, der ligger syg. Og som han ligger syg, faar han Besøg af en gammel morsom Mand, der er vant til at kunne fortælle gode Eventyr, og den syge Dreng vil gerne have et nyt Eventyr. Men den gamle morsomme Mand siger, at han kan ingen flere. „De kan lave eet lige lige straks”, sagde saa den syge Dreng, „Moder siger, at alt, hvad De ser paa, kan blive et Eventyr, og alt, hvad De rører ved, kan De faa en Historie af.” Da svarer den gamle morsomme Mand: „Ja, men de Eventyr og Historier duer ikke, nej, de rigtige, de kommer af sig selv.”

Han har Ret, den gamle morsomme Mand. Saadan er det med de rigtige Eventyr, og saadan er det med de rigtige

Prædikener og de rigtige Bøger og Foredrag, de kommer af sig selv, saaledes forstaaet, at der er noget indefra, der bryder paa og vil siges, noget, man selv er glad ved og gerne vil glæde andre med, noget, man selv har oplevet, og som man gerne vil have, at andre skal opleve sammen med én. Dermed er saa ikke sagt, at der ikke skal gøres et Arbejde. Men der er sagt dette, at der maa være noget af én selv i det, der siges, om det rigtige skal blive til. Det kan jeg jo godt betro Dem, siden vi nu er bleven samlede, at det meget vel kan hænde for en Taler, der skal tale tit, maaske for tit, at han med megen Møje og Besvær faar lavet et Foredrag sammen, og saa kun holder det en enkelt Gang. Der var nemlig ikke noget i det af ham selv. Ellers véd De maaske nok, véd det maaske ogsaa af smertelig Erfaring, at vi Talere kan finde paa at holde vore Foredrag flere Gange, dog ikke paa samme Sted. Og det gør for Resten heller ingen Ting, hvis det stadig er levende for én selv, og man har en ny og lyttende Tilhørerkreds foran sig.

Jeg begynder med at sige dette, fordi jeg gerne vil tage mit Udgangspunkt for denne Tale i en Bog, der synes mig at være af de rigtige, en Bog, skrevet indefra, skrevet fordi vedkommende Mand slet ikke kunde lade være med at skrive den. Det er en Bog, der første Gang udkom i 1876 og stadig er kommen i nye Oplag. „Fra Bønnens Verden” hedder den, skrevet af Biskop D. G. Monrad. Det er et Sted i denne Bog, jeg gerne vil tage til Udgangspunkt for denne Tale. Men inden jeg nævner det, vil jeg gerne stille det i Belysning af en Begivenhed i Monrads Liv.

D. G. Monrad var i sin Ungdom inde i en haard religiøs Krise. Men han kom igennem den og fik fast Fodfæste paa Kristentroens Grund. Han har selv givet os en Vejledning til at forstaa, hvordan han kom igennem Krisen. I en Prædiken til ottende Søndag efter Trinitatis siger han et Sted følgende: „Naar jeg atter og atter vender tilbage til Fader-
vor, da tilstaar jeg, at det maaske ikke alene er, fordi jeg deri mere og mere finder en uudtømmelig Kilde til Visdom og Naade, men at jeg har en særlig Grund, som jeg aabent vil bekende for eder. Hver Sjæl har sit eget Baand, der bin-

der den til Frelseren. Ja, hver Sjæl har utallige Baand, der binder dens Kærlighed til Jesus fra Nazareth ..... og alt som Aarene gaar, slaar Sjælen dybere og dybere Rødder i denne Kærlighed. .... Saa vil jeg da bekende for eder, at det var Fadervor, der vandt mit Hjertes første Kærlighed til Jesus, thi den fandt deri en Kilde til Sandhed og Naade, som den havde søgt, ak, forgæves saa mange andre Steder. Og naar saa i Livet andre Kræfter vilde drage mig bort fra Frelseren, og det var for mig, som om hans Røst lød til mig: „Vil du ogsaa forlade mig?“ da svarede jeg med Simon Peter: „Herre! til hvem skal jeg gaa hen? Du har det evige Livs Ord“; og jeg føjede til: „du har givet mig mit Fadervor“.

Det er sikkert et Minde fra de unge Dage, Monrad her drager frem. Ad Bønnens Vej, ved at bede Fadervor, naede han igennem sin Krise. Og saa stemmer det vel hermed, at der er ingen her hjemme, der har prist Fadervor, som Monrad har. Han kan ikke blive træt af at fremhæve, hvilken Rigdom kristne Mennesker har faaet i Fadervor. Det er Bønnen over alle Bønner. Det er alle Aldres Bøn. Barnets Bøn, den unges og de ældres Bøn, alle Retningers og hele Kristenhedens fælles Bøn, Bønnen, som Vorherre selv har givet os.

Men selv om Monrad Gang paa Gang priser Fadervor, saa hændte det dog ham, som det kan ske for andre, at han, i Sorgsøjeblikke eller Glædesstunder, følte Trang til at lade Sjælen aande ud i Bøn i andre Ord end dem, der er givet os i Fadervor.

Og det er det, han taler om i de Ord, jeg gerne vil gøre til Udgangspunkt for denne Tale.

Han føres hen til det ved at nævne et Sted i det nye Testamente, som vi alle sammen kender. Ogsaa de unge kender de Ord, for de staar i Bjergprædiken. Og læser de unge ikke andet i det nye Testamente, Bjergprædikenen læser de, for der løftes Idealerne saa højt for én. Der staar i Bjergprædikenen: „Men naar I beder, skal I ikke bruge overflødige Ord som Hedningerne; thi de mener, at de bliver bønørte for deres mange Ord“.

Det er sikkert ikke nogen rigtig Oversættelse, siger Monrad. Det er ikke de mange Ord, de overflødige Ord, Jesus advarer imod, nej, det er mod de tomme Ord, der kun er paa Læben, men sandelig ikke mod de mange Ord, naar kun de kommer fra et varmt Menneskesind. Oversættelsen „overflødige Ord” kan sikkert ikke være rigtig. Og han foreslaar, at man skal oversætte den græske Tekst saaledes: „Men naar I beder, skal I ikke plapre som Hedningerne, thi de mener, at de bliver bønne hørte for deres mange Ord.”

Og for at understrege, at det sandelig ikke er Vorherres Mening at advare mod de mange Ord, de overflødige Ord, bare de kommer fra et bevæget Menneskehjerte, giver Monrad, synes jeg, en dejlig Skildring af, hvad de overflødige Ord er, taler om, hvor uundværlige de er i Forholdet Menneske og Menneske imellem og i Forholdet mellem Mennesker og Gud. Og det er denne Skildring, jeg gerne vil tage til Tekst for denne Tale. Og lad mig nu sige den med Monrads egne Ord, saa kommer den kønnest til Dem:

„Overflødige Ord”, siger Monrad, „indeholdes ikke i dem saa at sige al Livets Duft? Naar der regeres og kommanderes, naar der købes og sælges, i hele det offentlige og private Forretningsliv, *dér* er de kortfattede Ord paa deres Plads. Men i den fortrolige Vennekreds, i Hjemmet, naar Mand og Hustru taler sammen, eller naar Forældrene taler med Børnene, *dér* er der Rum for de overflødige Ord; banlyste vi dem, da vilde vi banlyse Glæden og Livet. En Mand har maaske sagt tusinde Gange til den Kvinde, som han elsker, at hun er ham kær; det er aldeles overflødigt, at han siger det oftere. Men vilde det ikke være haardt baade for ham og for hende, om han ikke maatte sige det endnu een Gang, endnu mange Gange, ja, saalænge han lever. Og har en Moder ikke sagt mange Gange til et Barn: „Du er mit eget kære Barn”, mon Moderen bliver træt af at sige dem, eller Barnet træt af at høre dem, og dog er det overflødige Ord.

Hvad er da de overflødige Ord? De er jo *det* for Sjælen, hvad Sang er for Fuglen og Duft for Blomsten; i

dem udgyder Hjertet sin Fylde. De er Intet, og de er Alt. De er Intet, thi de fremfører ikke noget uhørt, noget ukendt. De er Alt, thi hvad der lever i det Indre, træder ved dem frem i det Ydre, de er for Sjælen, hvad Aandedrættet er for Legemet; uden dem blev alt dybt Samliv en Umulighed. Hvis vi skulde slette de overflødige Ord, hvorfor saa ikke ogsaa slette Smilet, Haandtrykket og Blikket. De er Intet, og de er Alt. De er Intet; thi de har ingen Pris paa Markedet; de er Alt, thi hvor usselt, hvor fattigt vilde ej Livet være, hvis den ene Sjæl ej kunde meddele den anden sit Venskab, sin Kærlighed.”

Og naar de overflødige Ord, fortsætter Monrad, indtager en saa betydningsfuld Plads Menneske og Menneske imellem, saa kan vi ej heller undvære dem i Sjælens Bøn til Gud.

Dette sidste skal jeg nu ikke tale om. Det er ikke en Prædiken, jeg vil holde. Men jeg kunde have Lyst til at tale om, hvor stor en Betydning de overflødige Ord har til daglig i Menneskers Forhold til hverandre. Og jeg tager Smilet med og Munterheden, som er i Slægt med de overflødige Ord.

Det véd jeg jo godt, at det er udmærket at faa en alvorlig Samtale om Ting, der har Værdi. Det overser jeg ikke. Og det er ikke den pjattede Snak, jeg priser. Men jeg priser de mange Ord, som gaar os imellem, som bringer Bud om Venskab, om Sympathi og Kærlighed. Jeg priser Smilet, som kan lyse mellem Mennesker og den venlige Munterhed, der kan bortjage adskillig Surhed. Vi kan slet ikke undvære alt dette. Det er med til at gøre Dagene gode og lyse for os.

Det véd jeg da, som De véd det, at det er en Ulykke, om Tavshed lægger sig imellem Mennesker, der skal være sammen til daglig. I saadan Tavshed kan alt det, som ondt er, gro.

Lad mig, ogsaa for Morskabs Skyld, nævne et Par Eksempler derpaa.

Ovre paa Fyn brændte en Ejendom, og det var ganske aabenbart, at Ilden var paasat. Men hvem der havde paasat den, det vidste man ikke. Manden kunde det ikke være, for han var det mest retskafne Menneske, man kunde tænke sig.

Og dog, han blev fængslet, og han tilstod, at det var ham, der havde gjort det. Og da man spurgte ham, hvorfor han havde brændt sin Ejendom af, saa svarede han — og det kan jo være rigtigt —: „Jo, for der hjemme, der gaar min Kone og er mut og ordknap og gnaven fra Morgen til Aften.” Og det er lige til at stikke Ild paa med, havde jeg nær sagt. — Nu maa vi Mænd ikke hovmode os af den Historie. For det er jo snarere os, der har det saadan, at vi er mutte og gnavne, og at Kvinderne i langt højere Grad end vi har de overflødige Ords Evne — ogsaa i god Forstand — og Smilets og Munterhedens Evne. Og det er heller ikke betegnende, at det var en fynsk Kone, der her er Tale om. Af alle Danske er Fynboerne dem, der har lettest Adgang til de overflødige Ord — ogsaa i god Forstand — og til Smilet og Munterheden. Men det kan jo være, at bemeldte Kone var indvandret til Fyn, jeg véd ikke hvorfra!

Eller for at tage et andet Eksempel. Jeg har en god Ven, der er Præst i København. Han blev det i en ung Alder, jeg tror, at han kun var 25 Aar. Og han var hverken gift eller forlovet. Men han skulde engang imellem mægle mellem stridende Ægtepar. Og han havde jo egentlig ikke megen Sagkundskab til det Stykke Arbejde. Men det havde han da faaet at vide, at han skulde spørge Konen om, hvad der var i Vejen, for det var gerne Manden, der var noget galt ved. Saa kom der da et Par Ægtefolk, der vilde skilles, og Præsten skulde mægle. Han spurgte da Konen: „Hvad er der i Vejen?” Og hun svarede: „Jo, der er det i Vejen, at naar han kommer hjem fra Arbejdet, saa siger han ikke et Muk.” Ja, det er jo i Virkeligheden Skilsmissegrund. Det kunde saamænd godt været nævnt i den nye Ægteskabslov. Naar Ordets Vej er spærret mellem Mennesker, der skal være sammen til daglig, ja saa er de i Virkeligheden borte fra hinanden.

Eller som en fynsk Kone engang sagde det om sin Mand, sagde det halvt i Spøg og halvt i Alvor: „Der er ikke en Bit Tovelighed ved ham.” Ja, det er det samme igen: der er ingen overflødige Ord, intet Smil og ingen Munterhed, og saa mangler der noget.

Nej, vi kan slet ikke undvære disse de mange Ord. De er med til at styrke vor Livsfølelse. Jeg hørte engang den nuværende Undervisningsminister, Seminariefors­tan­der Byskov, holde et Foredrag om Livsfølelse. Forstan­der Byskov fremkom her med den gode Bemærkning, at det, der hæver et Menneskes Livsfølelse, dets Glæde ved at leve, ikke altid er de alvorlige Samtaler, som er saa udmærkede, men det er langt snarere den daglige Smaa­pludren om alt og intet, om stort og smaat, med et andet Udtryk, de overflødige Ord, de Ord, man slet ikke behøver at sige. Jeg tror, at det er rigtigt. Og Forstan­der Byskov fremkom endvidere med den træffende Bemærkning, at Mennesker, der er blinde, tit har en højere Livsfølelse end dem, der er døde, og det kommer deraf, at den, der er blind, kan deltage i den Livets daglige Smaa­passiaren, den Samtale om stort og smaat, hvori vi Mennesker mødes med hverandre, medens den, der er død, er lukket helt ude derfra, og tit bliver ensom og tung­sin­dig gennem sin Døvhed.

Saa kan vi da slet ikke undvære de overflødige Ord, Smilet og Munterheden. Ja, det er tit igennem alt dette, at Steder bliver kære og Mennesker elskelige for os.

Lad mig her have Lov til at tænke paa noget, der ved­rører mig personligt, og bede Dem tænke paa det tilsvarende for Deres Vedkommende. Naar jeg tænker paa mit Barn­domshjem, ja, jeg kan jo nok huske, at der blev talt i stor Alvor til mig, men jeg kan aldrig glemme det Smil, der laa over det Sted, og det er det, der Gang paa Gang drager mig i Tanken tilbage til det.

Eller naar jeg tænker paa min Moder — saadan som De nu kan tænke paa Deres — ja, jeg kan jo nok huske, hvordan hun i stor Alvor formanede mig, saadan som en Moder bedst kan gøre det, og det har maaske hjulpet, men jeg kan aldrig glemme de mange Ord, hun ødslede over mig, og aldrig glemme hendes Smil, saa smukt som det var, alt det overflødige, hvori hendes Hjer­te dog levede, og hvor­igennem hun sagde mig, at hun holdt af mig.

For nylig fik jeg dette Barndomsindtryk opfrisket ved at læse om den svenske kristne Filosof Pontus Wikner. Me-

dens hans Fader var saa tung og streng, at Wikner kun mindes, at hans Fader har kærtegnet ham een Gang — da Sønnen efter nogle Ugers Fravær kom tilbage til Barndomshjemmet — saa var hans Moder rig paa Venlighed og Kærlighed. Hun ejede de overflødige Ords Evne. Hun viste sin Kærlighed. Og Wikner siger, at han elskede hende grænseløst, og at hun kunde lede ham med sit Blik alene.

Eller naar jeg tænker paa den Præst, der i min Barndom og første Ungdomsaaar gjorde det stærkeste Indtryk paa mig — det var Præsten V. I. Hoff, den Gang i Ubberup, senere ved Vartov — ja, jeg vilde komme i Knibe, hvis man bad mig om at gengive en Prædiken af ham, skønt han prædikede vel, maaske kan jeg huske den, han holdt en Allehelgensdag, det er det hele, men jeg kan aldrig glemme hans Smil, og jeg kan aldrig glemme de venlige Ord, han havde til os, vi unge, der kom i hans Hus.

Eller naar man bliver ældre, og selv faar Hus og Hjem, hvad er det, der gør, at man stadig længes hjem, naar man er ude, og tager med det første Tog, man kan komme. Ja, der er jo saa mange Ting. Der er Hyggen derhjemme og Trygheden, der er det, at man ikke bliver misforstaaet, der er det, at man bor og bygger to sammen. Der er Barnesmil og Barnegraad, der er alt det, som gør et Hjem til det bedste Sted paa Jorden. Men der er da ogsaa Smilet, Smilet, som mange Gange kan lyse op, naar det er mørkt omkring én, Smilet, der kan jage Skygger paa Flugt.

Eller, mon det ikke ogsaa er det, som gør en Skole til det udmærkede Sted, en Skole kan være. Nu skal jeg vel tage mig i Agt for, hvad jeg siger, jeg er jo selv Skolemester, og jeg véd jo nok, at en Skole, det er et Sted, hvor man siger: Herfra og dertil, min Ven, og se saa at kunne dine Ting til i Morgen, ellers skal du sidde efter. Det véd jeg nok. Og dog holder jeg for, at mangler det, vi her har talt om, saa mangler det væsentlige i en Skoles Liv. Alt det, man aldrig kan faa optegnet paa en Skoles Timeplan, alt det, man aldrig kan gøre ordentlig Rede for ved en Skoles Aarsprøve, alt det, der aldrig fremgaar af en Skoles Aarsberetning, Smilet over Skolen, Glæden ved at være der, hvis

alt det mangler, ja, saa mangler det egentlige i en Skoles Liv.

Jeg kan en lille morsom Beretning fra en af Biskop Monrads Tilsynsrejser. Han kom engang til en Skole, hvor der var en Lærer, der var slem til at slaa Børnene, saadan som man ofte gjorde det i gamle Dage. Denne Lærer slog nu saa haardt, at det ligefrem kunde ses paa Børnene, han slog saa strengt og saa vredt, at Børnene var forkuede og forknytte og uden Glæde. Alt dette vidste Monrad, og nu kom han til Skolen og sad paa Katederet, saa paa Børnene, og saa sagde han: „Børn, der er noget I har glemt, hvad er det?” Og Børnene syntes ikke, at de havde glemt noget, og de saa maabende op mod Biskoppen. Saa gentog han sit Spørgsmaal: „Børn, der er noget, I har glemt hjemme, hvad er det?” Og de saa efter, om de havde glemt deres Penalhus, men det havde de jo ikke. „Det skal jeg saamænd sige jer,” sagde Monrad, „I har glemt jeres glade Ansigter.” Og den Bemærkning var til Læreren. Men det er rigtigt, de glade Ansigter, de maa ikke savnes, hverken i en Skole for Børn eller i en Skole for voksne. Savnes de, saa savnes det væsentlige i en Skoles Tilværelse.

Det hører med til at være Lærer, at man har Evne til at forstaa den Glæde, der straalér én i Møde fra Børnenes og de unges Øjne. Der staar i Sangen om det dejlige Wärm-land, at kommer man dér og vil fri til en af de unge Wärm-landspiger, saa skal man være munter og glad, „ty muntra gossar vilja Wärm-landsflickorna ha; de sorgsna — dem ge de på båten”, de bedrøvelige, dem giver de en god Dag, dem giver de Løbepas, og det er rimeligt nok. Og saadan er det ogsaa med Lærerne: de bedrøvelige, det vil ikke sige de alvorlige, men Hængehovederne og Klagepeterne, dem giver Børnene og de unge en god Dag. Det vil ikke sige, at en Lærer skal være en Vittigmager, men en Lærer maa have en vis Sindets Glæde og Munterhed. Klynkepotter og Gnavepeterer har aldrig været duelige Lærere. De rangeres ind paa et Sidespor. Og det med Rette.

Det er bl. a. alt dette — de overflødigé Ord, Smilet og Munterheden — der gør f. Eks. en Højskole forskellig fra en

militær Rekruttskole. Det sidste Sted ødsles der nok ikke med overflødige Ord, dér lyder vist snarere nogle overflødige Eder og Forbandelser. Men det er jo en anden Ting.

Og saa er der det fornøjelige ved disse de mange Ord, vi har talt om, ved Smilet og Munterheden, at alt dette er frugtbart, at de mange Ord skaber mange Ord, at Smil skaber Smil, og at den venlige Munterhed møder venlig Munterhed igen.

Det kender De alle fra det daglige Liv, De véd, hvordan den, der har de overflødige Ords Evne, kan omskabe Stemningen i en Stue, kan komme med sin Friskhed, sit Smil og sin Munterhed, og alt dette smitter, saa det tunge og indestængte bortjages. Lad mig nævne et Eksempel derpaa fra Litteraturens Verden. Der udkom for mange Aar siden en Bog af den nu saa kendte norske Digter Johan Bojer. „Kjærlighetens Øjne” hedder den. Der fortælles i denne Bog om en ung Kvinde, smuk var hun, og hun lyste Dagen lang af Smil og munter Venlighed, og alle holdt af hende, hun gav jo til dem, hun mødte, noget af det, hun selv ejede. Da skete der en Ulykke, den Ulykke, at hun ved en Brand blev forbrændt, længe svævede hun mellem Liv og Død, men Livet sejrede. Dog, hun var en anden end før, hendes Skønhed var svunden, hun var styg, grim og arret. Og ogsaa hendes Indre forvandlede. Det saa man, da hun igen mødte fremmede. En Dag, hun viste sig i Vinduet, saa en Dreng hende og gav sig til at skoggerle. Og nu syntes hun at høre Latter fra alle Sider, og alt det haarde og umilde hos hende kom frem. Men der var en ung Officer, der havde kendt hende i de unge glade Dage, da alt var lyst og smukt. Han var gaaet i fremmed Krigstjeneste, var bleven saaret og saaret saaledes, at han havde mistet sit Syn og intet kunde se mere. Og nu kom han hjem til Norge. De mødes igen, og for ham er hun den samme som før. Og da de mødes, siger han det til hende paa den kønneste Maade: „For mig er De altid klædt i hvidt. Og De har Smykker, som ingen Dronning i Verden har Mage til. Jeg ser et Diadem, hvor Diamanterne er Taarer, De har tørret af. Og den røde Halskæde er smaa Hjerter, De har fyldt med Glæde. De lysende Perler er

skønne Tanker, De har vakt hos Folk, som gik Dem forbi. Og den gyldne Kaabe, det er Smil, som De saa rundelig har strøet omkring Dem." Saaledes taler han til hende, smiler til hende. Da vender hendes Smil og Venlighed tilbage. Han tror paa hende, og igen er hun den gamle, der ødsler med overflødige Ord. Saa kan Menneskers Smil skabe Smil.

Og saadan er det ogsaa — hvis jeg maa sige det til sidst — saadan er det ogsaa mellem Gud og Mennesker. Guds Smil skaber vort Smil.

Lad mig sige det saadan. Jeg var for mange Aar siden med til et stort nordisk Studentermøde i Sorø. Vi havde gode Dage sammen i Alvor og Glæde. Og den sidste Dag samlede vi til Gudstjeneste i Sorø gamle Klosterkirke med efterfølgende Altergang. Mange af de unge gik med til Alters og blandt dem en Ven af mig, som nu er Præst. Jeg ser ham komme oppe fra Alteret, og der laa et smukt Smil over hans Ansigt. Det var ikke hans Smil alene, det var et Genskin af det Smil, han havde mødt oppe ved Nadverbordet. Jeg har hørt ham prædike siden, men husker intet deraf, jeg har hørt ham tale siden, men har glemt alt, hvad han sagde, men det Smil husker jeg, saa smukt som det dog var. Saaledes skaber Guds Smil vort Smil.

Og saadan maa vi forstaa Ordene i Vilhelm Birkedals Sang: Jeg saa ham som Barn, de sidste Linier i Sangen:

„naar Hjertet staar stille, og Øjet vil briste,
da hilser jeg ham med et Smil, med det sidste”.

Det kan vi Mennesker jo aldrig af os selv, vi kan ikke ved egen Magt gaa ind i Døden med et Smil. Døden er saadan paa Kant med alt, hvad vi elsker og vil, at vi sandelig ikke kan gaa Døden smilende i Møde. Naar Mennesker faar den Lykke — og der er jo Mennesker, der faar den, og det kan være lykkeligt at staa hos og se et Smil gaa over en døendes Aasyn — ja, saa er jo Grunden den alene, at Guds Smil skaber vort Smil.

Og saaledes maa vi forstaa Ordene i Salmen:

„Den, der smile kan ad Døden,
ham har Himlen smilet til”.

Det er det samme igen. Guds Smil skaber vort Smil.

Saa lad der da ikke træde Tavshed imellem os, den Tavshed, hvori alt ondt gror, men lad de overflødige Ord være os imellem, og lad Smilet og den venlige Munterhed lyse iblandt os, til at gøre vore Dage glade og smukke.

Og lad der ej heller blive Tavshed mellem Gud og os, lad os aabne vore Sind for hans Ord, for hans Smil, at vi deraf kan smile, saa det engang kan gaa os saa lykkeligt, at vi kan opleve, hvad der staar i Sangen:

„naar Hjertet staar stille, og Øjet vil briste,
da hilser jeg ham med et Smil, med det sidste“.

FRED. NØRGAARD.

EN STILLE STUND

STILHED og Fred findes kun ak så få Steder i den civiliserede Verden, klager mange travle, forjagede Mennesker. I den frie Natur er der Fred, når kun man søger derud og giver sig Tid til at være stille. Vi kan jo komme til Fest og Larm, samles med andre i rastløs Jag fra den ene Forening til den anden; det bliver engang imellem for meget af det gode. Men gå så en Aften ved Solnedgang ud til en Skov eller en anden stille Plet, lyt til alle de mange Stemmer rundt omkring, der lidt efter lidt forstummer; om Dagen under Arbejdet er der ikke Tid til at lægge Mærke til de små Ting. Fuglen bygger Rede i Siv og Krat, er man forsigtig, kan man komme dem ganske nær, de frygter intet her, hvor kun sjældnen nogen forstyrrer dem. Skovduen flyver kurrende til og fra sin Rede i den gamle Birk, en Ugle sidder tyst og stille, det er vanskeligt at opdage den mellem Løvet, kun en Skygge og et Par luende Øjne. Der kommer en Fred over Sindet, som kan styrke os til næste Dags Travlhed. Vær med til at værne om Naturens Skønhed og Fædrenes Minde. En Kæmpehøj eller Langdysse taler sit eget stærke Sprog om længst henfarne Tider; den Plads, de optager, får vi nok Råd til at undvære. Jeppe Aakjær skriver:

„Saa fattig blev, Danmark, vel ej dine Kår,
så lidt gav ej Rug i Trave,
at ej du har Råd til en Blomst i dit Hår,
en Lyngkrans til Fædrenes Grave”.

Jeg vilde opsøge en Kæmpegrav og spurgte en ung Kone i et nærliggende Hus om Vej dertil. Jo, hun vidste da

nok, hvor den lå; men der var da ikke meget ved at se den, bare en stor Sten og et gammelt Stengærde.

Jeg gik derhen og så, at der udenom Graven stod en velbevaret Langdysse, det var „Stengærdet”, der vel nok, efter den unge Kones Mening, kan gøre mere Gavn som Skærver. For mig fik det gamle Tingsted Liv. Her er i længst forsvundne Tider talt om Lov og Ret, der her blev drøftet i Fred; uden Våben gik man indenfor Stenenes Kreds. Det skulde være en Kongegrav, og fra den øverste store Sten har vel ofte Tingmænd talt til de lyttende Skarer udenfor Kredsen. Man kunde høre Klang af Skjolde, når de forsamlede gav deres Mishag eller Bifald til Kende. Hele Vejen hjem gik de måske ikke fredeligt sammen? Vi Mennesker kan så dårligt undvære at strides endnu den Dag i Dag. Har Naturen og Fædrenes Minde Liv for os, da vil vi være med til at værne derom, vi kan ikke andet.

MARGRETE JENSEN.

AARET, DER SVANDT

(BREV TIL GAMLE ANTVORSKOV-ELEVER)

A TTER er et Aar gaaet, siden jeg sidst fortalte gamle Elever om Aarets Gang her paa Skolen. Nu falmer og falder igen Bladene ude i Haven, vi nærmer os November, men inden Vinterskolen kommer med sin Travlhed, maa jeg have skrevet dette Brev med en Oversigt over, hvad Aaret bragte af større og mindre Begivenheder, af lyst og mørkt.

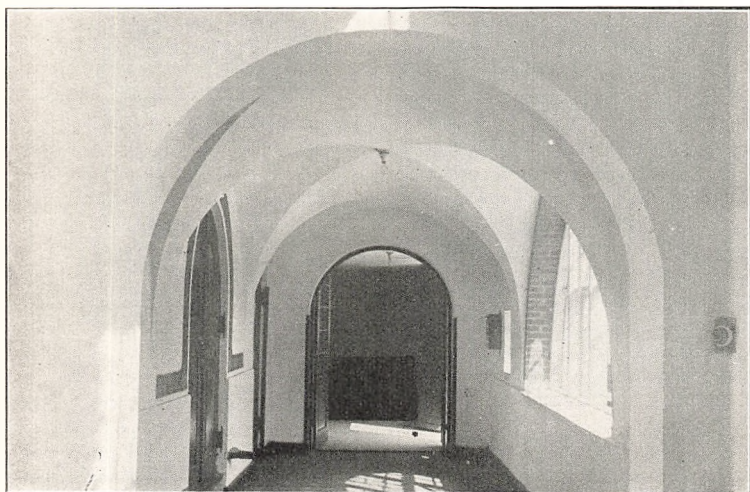
Vi kom godt i Gang med Vinterskolen. Af nye Lærere virkede fra Vinterskolens Begyndelse cand. theol. Erik Balslev Nissen, som bor i en nybygget Villa nær op mod Laursens, Vendelbo Jørgensen, der har faaet sin Uddannelse paa Skaarup Seminarium, og Gymnastiklærer Johannes Christensen, der er uddannet paa Niels Bukhs Gymnastikhøjskole.

Ogsaa sidste Aar var vi glade for, at vi kort Tid efter Vinterskolens Begyndelse kunde byde paa en lille Festlighed. Det samler. Det var Skolens 19aarige Fødselsdag, vi fejrede, den 10. November, sammen med Elever og Venner af Skolen.

I Vinterens Løb havde vi adskillige Gæster, der glædede os med Foredrag eller anden Art af Forfriskelse: Dr. Marius Kristensen talte en Eftermiddag om: Hvordan Folkeviserne blev reddede, og senere, om Aftenen, havde han igen Eleverne samlede for at indsamle Dialektord; Forfatteren Olaf Andersen fortalte en Aften om Island, Pastor Nielsen, tidligere i mange Aar Præst i Næs paa Færøerne (vi havde i Vinter en Elev fra hans Sogn og har ogsaa tidligere haft Elever derfra), fortalte om Livet paa Færøerne, og efter Foredraget sang en gammel Elev fra de fjerne Øer og hendes Veninde kønt nogle færøske Sange; sidst i Marts Maaned holdt Pastor Engberg, Korsør, et kristeligt Foredrag.

Ogsaa til vore Søndagfterer havde vi Hjælp af Gæster: En Aften spillede Frkn. Bentzen fra Slagelse, og en tredje Søster sang, senere paa Vinteren gav Fotograf Jørgensen en Sangaften, og Frk. Nunka Jørgensen fortalte sjællandske Historier, og en Aften læste Skuespiller Bøggild: „Under Hammeren“.

I denne Sammenhæng kan jeg nævne, at ogsaa en og anden af Eleverne fyldte en Søndag Aften for os: Nogle Elever læste en Aften Hostrups „Den Tredje“, og en svejtsisk Elev, Max Scheuble, fortalte om sit Hjemland og viste Lysbilleder derfra.

Buegangen i Solskin.

Vestsjælland byder paa mange og store Møder. Vi havde Lejlighed til at deltage i nogle af dem, der holdtes i Slagelse: Den 11. Januar talte Formanden for Højspændingsværket i Haslev, Propr. Andersen, Snedkergaarden, om Elektriciteten i Landbrugets og Husholdningens Tjeneste. En halv Snes Dage senere deltog vi i det offentlige Liselundmøde, ved hvilket Højskoleforstander Holger Begtrup og Frimenighedspræst Morten Larsen talte. Senere, i Marts Maaned, hørte vi ved „Sorø Amtstidende“'s Husmandsmøde Højskoleforstan-

der Rasmus Nielsen tale om Kaalund og hans Vennekreds, Fru Karen Busk om et Emne vedrørende den daglige Husførelse, og tilsidst læste Professor Vilh. Andersen Holberg. Endelig deltog vi den 18. Marts i et af „Sorø Amtstidende” ordnet stort nationalt Møde i Kongressalen i Hotel „Casino”. Ved dette Møde talte Redaktør Andreas Grau og Gaardejer Peter Grau.

Jens byder Velkommen.

Saa nævner jeg nogle Møder og Sammenkomster her paa Skolen. Ved vort Julemøde den 13. December talte Provst Winther, København, om Advent og Jul, og Højskoleforstander Bækhøj drog en Sammenligning mellem Paul Gerhards, Miltons og Hallgrimur Pjeturssons Digtning. Inden Vinterskolens Elever kom tilbage fra Juleferien, havde vi en god og hyggelig Sammenkomst med gamle Elever her fra Egnen. Laursen og jeg talte, og Nissen læste op. Den 3. Januar havde Sorø Amts Skytte- og Gymnastikforening indbudt Gymnaster fra Sorø Amt til at mødes i Slagelse og paa Skolen her, for at Udtagelse af Gymnaster til det store Stævne paa Dybbøl i Juli 1928 kunde finde Sted. De kvindelige Deltagere samledes i Slagelse, medens de mandlige brugte vor Gymnastiksal. Efter Dagens Arbejde samledes begge Parter her paa Skolen til et fælles Kaffebord. Men jeg lader Redaktionssekretær Karl Elnegaard, der har en ledende Stilling blandt Gymnasterne i Sorø Amt, fortælle om Sammenkomsten, idet jeg benytter hans Omtale af den i „Ringsted Folketidende”:

„De mandlige Deltagere, der gav Møde paa Antvorskov Højskole, blev taget ordentlig „i Skole” af Gymnastiklærer Kr. Krogs-

hede, Ollerup. Det var en Udtagelse, som virkelig betød noget. Krogshede gik grundigt til Værks, og ingen kunde bagefter komme og sige, at Gymnasterne ikke var bleven set efter i Sømmene.

Efter en Række Fællesøvelser maatte Deltagerne vise deres Færdighed i forskellige Spring og Behændighedsøvelser. Der var mange, som slap let gennem Skærsilden, men der var ogsaa adskillige, som maatte prøve om og om igen, for at det rigtig kunde blive banket ind i deres Bevidsthed, hvor det var, de havde deres Mangler, saa de om muligt ved energisk Arbejde kunde naa at komme i Besiddelse af de mange Færdigheder.

Som Helhed betragtet var det et smukt Hold, og ved et maalt bevidst Arbejde kan det naa at blive et dygtigt Hold.

Ved 6-Tiden var Udtagelsesprøven til Ende. Den havde da varet i ca. 3½ Time.

Efter at Gymnasterne havde spist deres medbragte Mad — de kvindelige Deltagere var ogsaa kommen til Stede — samledes man til fælles Kaffebord i Gymnastiksalen. Fru Forstander Nørgaard for-tjener ubetinget Ros for det smukke og stilfulde Arrangement, som hun og hendes flinke Hjælpere i Løbet af forbavsende kort Tid havde fremtryllet. Der var en Hygge udbredt over hele Salen, og det gjorde uvilkaarligt et godt Indtryk paa Gymnasterne.

Forstander Nørgaard bød Velkommen, hvorefter der veksledes med Taler og Sang halvanden Time.

Gymnastikudvalgets Formand, Karl Elnegaard, Sorø, udtalte sin Glæde over den gode Tilslutning og lykønskede Sorø Amts Gymnaster til at have faaet saa gode Ledere som Ingeborg Olsen og Kr. Krogshede. Et Leve for dem besvaredes med kraftige, taktfaste Hurraraab.

Formanden for S. A. S. og G., Folketingsmand Arnth Jensen, fremhævede, at det ikke var nok, at Sorø Amts Landshold blev dygtige Hold. Det skulde være saadan, at de ogsaa blev gode Hold rent menneskeligt set, saa det kunde siges om dem med Sandhed, at her havde man en vaagen, sund, kæk og glad Ungdom.

Kr. Krogshede udtalte sin Glæde over de mange Gymnaster, der var mødt, og over det Arbejde, de havde vist. Det havde i et og alt svaret til de Forventninger, han havde gjort sig. Det var jo en Fest, man forberedte sig til; men Festen blev ikke til det, den skulde være, dersom der ikke kom til at gaa et energisk Arbejde forud. Han vilde for sit Vedkommende gøre alt for at naa et godt Resultat, og han havde ogsaa det sikre Haab, at alle Gymnasterne vilde lægge deres Kræfter i. Skete det, saa blev det til Ære for Sorø Amt.

— Stærkt og langvarigt Bifald hilste Krogshedes Tale. Dette Bifald var Gymnasternes Haandslag til Krogshede paa, at hans og deres Tankegang nøje faldt sammen.

Forstander Nørgaard mindede Gymnasterne om, at det var paa

et af Danmarks skønneste og mindrigeste Steder, Landsfesten skulde holdes, og udtalte Ønsket om, at dette ogsaa maatte faa Betydning for Deltagerne.

Propr. Holger Højland, Skydeudvalgets Formand, fremhævede den store Forskel, der var paa denne Udtagelse af Gymnaster og saa dem, der havde fundet Sted forud for tidligere Landsfester. Her var der ubetinget Tillid til Lederne, og det havde meget at sige. Han sluttede med at takke Hr. og Fru Nørgaard for den Interesse, de viste Gymnastiken i Sorø Amt og udbragte et Leve for dem.

Dermed sluttede den hyggelige Sammenkomst."

I Fastelavnsferien var ca. 30 Elever i København under Karstensens Førerskab. Og senere, i Februar, havde vi en fornøjelig Udflugt til Sorø. Der klages nu og da over, at unge Mennesker i vore Dage ikke kan holde ud til at gaa, som unge kunde det i gamle Dage. Jeg véd ikke, om det er rigtigt, men jeg saa med Glæde, at adskillige af vore Elever gik den ene Tur, enten hen eller hjem, ja der var vist nogle Stykker, der gik begge Ture.

Den 25. Marts havde vi Gymnastikopvisning. Alt gik smukt og flinkt. Bagefter samledes vi ved Aftensbordene med en Del af Elevernes Forældre, som den Dag besøgte os. Efter at Maden var spist, vekslede Tale og Sang. Af fremmede talte Gaardejer L. Hansen, Rislev, Gaardejer N. Hansen, Marbjerg, Provst Møller og Gaardejer P. Jørgensen. Senere læste Pastor Axelsen-Drejer: „Prøvens Dag”.

Nogle Dage efter havde vi en sjælden god Afslutningsfest, inden Eleverne den følgende Dag rejste fra Skolen.

Men jeg kan ikke slutte denne Beretning om Vinterens Forløb uden at omtale en Sorg, der ramte os alle. Vi havde efter Jul nogen Sygdom, en let forløbende Influenza. Men uden Forbindelse dermed fik vi mod Skolens Slutning et alvorligt Sygdomstilfælde. Frede Nielsen fra Hejreholm i Nordsjælland blev angrebet af Gigtfeber. Han skulde den 1. Marts have forladt Skolen for at aftjene sin Værnepligt. Men Sygdommen tog, som Dagene gik, en mere og mere alvorlig Vending. Vi levede i Haab og i Ængstelse. Vi var glade for og beroligede ved, at hans Fader kom til hans Sygeleje. Og jeg tror, at jeg tør sige, at der fra Lægens og vor Side blev gjort alt, for at Livet kunde sejre. Men den

7. Marts Kl. 11 om Aftenen døde Frede Nielsen. Ved Morgenandagten den følgende Dag samledes vi om det tunge, der var sket. Hen mod Middag førtes hans Kiste bort fra Skolen, vi sang: „Krist stod op af døde”, fulgte Vognen til Sognets Grænse og sang til sidst: „Saa rejser vi til vort Fædreland”.

Frede Nielsen blev begravet den 13. Marts fra Alsønderup Kirke; den samlede Elevflok havde sendt en Sølvkrans til hans Kiste, og hans nærmeste Kammerater fra Skolen, min Kone og jeg var til Stede ved Jordefærden. I Kirken talte først Pastor Christensen, og dernæst holdt jeg en lille Tale, som jeg gengiver her:

„Der fortælles om den gamle Simeon, som fromt ventede Israels Frelser, at han, da han saa Barnet Jesus og tog det i sine Arme, sagde: „Herre, nu lader du din Tjener gaa bort herfra i Fred, for nu har mine Øjne set den Frelse, du har beredt for alle Folkeslags Aasyn.” Den Mand, der kan tale saadan, er rejsefærdig. Og det er slet ikke let at blive det.

Der staar i en Salme:

At sige Verden ret Farvel
i Livets Gry og Livets Kvæld
er lige tungt at nemme;
det lærtes aldrig her paa Jord,
var, Jesus, ej du i dit Ord
hos os, som du er hjemme.

Nej, det er ikke let at sige Farvel til Verden. Der er saa meget, der binder os til denne Verden, saa meget, Gud har givet os at leve med. Og der er ogsaa Angsten for Døden, der gør, at vi hænger ved Livet. Det er ikke let at sige Farvel. Men er Vorherre med os, da kan vi blive rejsefærdige, som Simeon var det.

Der staar i Salmen, at det er svært at lære „at sige Verden ret Farvel”, enten man er gammel eller ung. Ja, det kan være tungt baade i Gry og Kvæld. Men mon det alligevel ikke er sværest i Livets Gry. Der er saa meget, der venter og vinker i de unge Dage, tyve Aar Lykke spaar, hele

Livets Rigdom vinker. Gerningen venter, den, man skal leve Livet sammen med, venter, og vi véd jo nu, at dette ogsaa var Tilfældet her, Lykken venter, hele Fremtiden venter paa én. Det er ikke let at sige Farvel til Livet i de unge Dage.

Og saa oplevede dog vi, der var samlede om Frede Nielsens Sygeseng, at han var rejsefærdig. Det er sjældent, at der sker et Dødsfald paa en Ungdomsskole. Nu har jeg været Lærer for henved 6000 unge Mennesker, og det er første Gang, jeg har oplevet, at en af dem døde i Skoletiden. Men var det end tungt for os, vi oplevede ogsaa saa meget rigt ved dette Dødsleje. Vi holdt meget af ham, da han frisk og glad færdedes iblandt os, vi kom til at holde mere af ham, da han blev syg. Han var saa taknemmelig over for dem, der passede ham, Frk. Wandall og den fremmede Sygeplejerske, som vi tilkaldte. Han var glad og taknemmelig over, at hans Fader de sidste Dage kunde sidde ved hans Seng. Og han var taknemmelig for, at min Kone, inden Natten kom, sang en Aftensang for ham, som hun gør det for sine egne Børn. Og han var tryk ved at dø. Ja, nu og da kunde jo nok Livet kalde og vinke, og han kunde sige: „Hvor er det underligt, at jeg ikke skal ud i Naturen mere.” Men ellers var han tryk ved det, som skulde komme.

Der staar et Sted hos en af vore Digttere et Par Linier, som jeg aldrig har forstaaet, før jeg for nogle Aar siden fik Døden nær ind mod mig, de Linier:

„Naar Dødens Stund jeg sætter kun til Siden,
hvad har da Kraft og Glans som Ungdomstiden?”

Jeg forstod ikke dette. Kunde der være Kraft og Glans over Dødens Stund, større Kraft og Glans end over Ungdomstiden? Nu forstaaer jeg det og har lært det bedre at forstaa ved dette Dødsfald, at Gud aabenbarer sig i sin Kraft og Glans i Dødens Stund, at Gud er god mod Mennesker, saa de, naar de ser hans Frelse og føler, at hans Kraft og Glans kan overvinde Døden, trygt kan sige: „Nu lader du din Tjener fare herfra i Fred”. Stærkest oplevede vi det den Formiddag, da Døden kom om Aftenen. Han ønskede selv at nyde Nadveren. Og aldrig kan jeg glemme den Altergang,

vi havde med hinanden, vi faa, der var samlede. Frede glad og tryk, vidende, at Døden snart kom. Han blev et Lys for os ind i det Mørke, som er Dødens.

Og kønnest og rigest var vel de Øjeblikke, da Præsten, Niels Dael, før Nadveren forrettedes, bekendte Troen og bad Fadervor, og Frede hele Tiden laa og sagde Ja til Ordene, der lød.

Saa takker vi for Livet, han fik at leve iblandt os, og vi takker ham for det Vidnesbyrd, han gav os paa sit Dødsleje, at Troen paa Vor Herre Jesus Kristus giver Tryghed og Fred i Dødens Stund.

Og lad os saa her ved hans Baare have Lov til at bekende vor kristne Tro, den Tro, hvorpaa han er døbt, den, der lød hver Morgen ved Morgenandagten, det Troens Ord, han sagde Ja til til sin sidste Stund."

Dette Dødsfald gav Slutningen af Vinterskolen et eget Præg, lagde en mørk Skygge hen over Ungdommens glade Skoleliv.

Kort Tid efter, at Vinterskolens Elever var rejste, indtraf et andet Dødsfald, som ogsaa berørte Skolekredsen her stærkt. Karstensens Kæreste, Esther Rasmussen, døde den 10. April. Vi havde nok vidst, at hun var meget syg, men at Sygdommen var saa alvorlig, stod os ikke klart. Mange af vore gamle Elever vil huske hende; hun var Elev her paa Skolen Sommeren 1923. Hendes Jordefærd fandt Sted den 15. April fra hendes Hjemsojns Kirke, Væggerløse paa Falster. Elevforeningen sendte en smuk Krans til hendes Baare, og vi var nogle her fra Skolen, der var med ved Jordefærden.

Den 3. Maj begyndte Sommerskolen med 145 Elever (nogle boede hos Laursens og nogle paa „Slottet" i Lise-lunds Have lige ind mod Skolens). Den følgende Dag, St. Bededag, havde vi et vel besøgt Aabningsmøde, navnlig var der mange gamle Elever. Laursen og jeg talte. Vore Taler vil findes andet Steds i Aarsskriftet.

Sommeren var jo kold og regnfuld. Var der ikke en dansk Politiker, der engang spurgte en Svensker: „Naar havde De Sommer i Sverige i Aar?" Og Svaret lød: „Saa vidt jeg husker, var det en Tirsdag." Det er noget nær og-

saa Sandheden om Sommeren 1928. Det medførte, at vi Gang paa Gang maatte udsætte Ture, vi havde fastsat til en bestemt Dag. Men vi havde dog straalende Vejr til vor Sorø-Tur den 11. Juli. Vi sluttede med et lille Besøg paa „Ankerhus”, i hvis Have ud mod Søen vi hen mod Solnedgang sang: „Fred hviler over Land og By”.

Til vore Udflugter til vore Hyllerup-Venner (P. Jørgensens og Ansgar Tønning) og til Slotsbjergby (hvor P. Christensens og Konsulent Olsens var Værter) kunde vi derimod

Foran Sorø Akademi med Udsigt ud over Søen.

ikke glæde os ved det bedste Vejr. Men alt gik alligevel godt og fornøjeligt. Til Besøget hos Bygmester Olsens i Slotsalléen havde vi derimod det dejligste Sommergejr, saa vi kunde nyde en af Sommerens smukkeste Sommeraftener i Haven. Her sang Frk. Borup og Nissen, og ogsaa den svenske Højskolemand, Magister Kühle fra Sigtuna, der var paa Besøg hos os med sin Frue, glædede os med smuk Sang.

Af andre Gæster i Sommerens Løb kan jeg nævne, at den norske Felespiller Andreas Hauge besøgte os i Juni Maa-ned og spillede paa Fele og Langeleik for os.

Elevmødedagen om Eftermiddagen kom Gymnastikinspektør K. A. Knudsen paa Besøg som Ledsager for Professor, Dr. Matthias fra München, Gymnastikdirektør for Bajern, Prof. Vogt og Frk. Simkova fra Tjcekoslovakiet. Den følgende Dag overværede de en Gymnastiktime her paa Skolen. Og skønt det var „Dagen derpaa”, gik det nok flinkt med Gymnastikken alligevel.

I Sommerens Løb havde vi en Del større Møder. Den 17. Juni holdt vi vort Sommermøde. Bygevejr medførte, at vi maatte holde det inde. Men Gymnastiksalen fyldtes trods Vejret. Sangkoret sang adskillige Sange under Frk. Borups Ledelse, og Valgmenighedspræst Oscar Geismar og Rektor, Dr. Andr. Hanssen talte. Dr. Hanssen leder den danske Realskole i Flensborg, Duborgskolen, og er tillige Skolekonsulent for den danske Skolevirksomhed i Mellemslesvig. Jeg tror, at gamle Elever med Glæde vil læse et Referat af hans smukke og varmtføjte Tale. Derfor lader jeg den Gengivelse af hans Tale, som „Sorø Amtstidende” bragte, aftrykke her:

„Naar man skal tale om et særligt Spørgsmaal, som det jeg skal tale om her i Dag, saa maa man have en særlig Adkomst dertil; min Adkomst er ikke, at jeg er født i Sønderjylland, men en anden, at jeg fra Barnsben af, saa langt tilbage jeg kan huske, har beskæftiget mine Tanker med de Begivenheder, som knyttede sig til Sønderjylland. Jeg er vokset op i en Tid, da den mægtige Nabo mod Syd ligesom overskyggede Danmark, da Tanken om 64 gjorde Forholdene mindre trygge i vort Land, og da Ministeriets Trapper blev slidt af Repræsentanter for den sydlige Nabo, og der ligesom stedse var noget i Gære. Og jeg stod i sin Tid som Lærer i Grænseegnen sammen med Appel og modtog dem, der kom fra Fremmedaaget, og jeg følte, at Sønderjyllands Sag maatte ligge os alle paa Hjertet. Jeg har ikke søgt den Stilling, som jeg nu arbejder i, men blev kaldt dertil, og jeg har aldrig fortrudt, at jeg fulgte Kaldelsen.

Der findes i ethvert Land Højdepunkter, hvorfra man bedre overskuer Landet, og saaledes er der ogsaa Tidspunkter i et Lands Historie, der er som Højdepunkter, hvorfra man bedre ser Begivenhederne og bedre forstaar dem. Der kan ogsaa i et Land være Omraader, der danner Højdepunkter med en videre Udsigt i Landets Historie, et saadant Omraade er netop Sønderjylland. Det er ligemeget, hvor man færdes dernede, paa Dybbøl Banke, i Moseegnen ved Sankelmark, paa den mærkelige triste, graa Hede ved Isted, eller

helt nede ved Dannevirke, eller paa den gamle Kirkegaard i Flensborg med de mange Mindestene fra vore sønderjydske Krige, overalt er det Højdepunkter for Landsdelens og for hele Folkets Historie. Ser vi i Sydslesvig de mange Børnehaver, hvor ganske smaa danske Dreng og Piger hver Dag samles, eller paa Duborg Skolen, hvor 300 Børn hver Morgen sammen beder Fadervor paa Dansk, saa har vi Fornemmelsen af, at her vokser en ny Danskhed frem.

Slesvigs Historie er gaaet i Bølgegang, og vi har vundet vor Danskhed gennem Kamp, en Kamp, der har strakt sig saa langt tilbage, som vi kan følge Historien. Tryghed har vekslet med Nedgangstider, hvor mange gav op, men enkelte greb Fanen og førte Danskheden videre, indtil 1864 næsten lammede det danske Folk.

Mange gav ganske op: Monrad rejste saaledes bort til Australien, knækket af Tanken om, hvad Fædrelandet havde maattet døje. Men der var nogle, som ikke gav op, som handlede og tænkte og haabede; og dem var det, der kom igennem, og som sejrede.

Det var Modsætningen dengang, og det var Modsætningen i 1920. Der var i 1920 dem, der mente, at nu var alt igen godt, nu behøvede vi ikke mere at tænke saa meget paa Sønderjylland, nu blev det hurtigt en Del af Danmark ganske som Fyn eller Lolland. Men de glemte, at 7—8 Aar ikke saa let kan udslette 60 Aars Udlændighed.

Bølgegangen overrasker mange, men alt er imidlertid kun — „et foreløbigt“, og man er aldrig ved Vejs Ende, man er altid under Vejs!

Tyske Røster har ladet sig forlyde med, at det danske Folk var et forældet Folk, svækket og uden Evne til Handling. Vist er vi et gammelt Folk, men derfor behøver vi da ikke at være et ældet Folk!

Kaster vi et Tilbageblik over Sønderjyllands Historie, saa ser vi, at Sønderjylland for over 100 Aar siden var fortysket helt op til Kongeaaen. Det danske Sprog var ligefrem foragtet — i et dansk Land, under en dansk Regering, der dog derfor ikke kan dades, thi Nationalfølelsen var ikke vaagnet den Gang. Men paa den Tid kom den første Sønderjyde, Chr. Paulsen fra Flensborg. For første Gang ser vi en dansk Mand, der talte Tysk. Han følte, at han var dansk midt i Tyskland, hvor han studerede. Han begyndte med at skrive Dansk i sin Lommebog, og det spirede i ham, som gav ham Lyst til at tage et Basketag med Tyskheden i Danmark. Det gav ogsaa Genklang heroppe; men efter en første venlig Modtagelse hos Kongen (Frederik VI) sagde denne til ham: Lad os aldrig tale mere derom, og Chr. Paulsen turde derefter ikke ad denne Vej røre ved dette Spørgsmaal -- desværre! Men han tav derfor ikke, og andre kom efter ham, Floor, den værkbrudne Fischer, i hvis Sind det brændte, saa han blev en af Førerne for Danskheden, P. C. Kock,

der stiftede det første danske Blad, „Dannevirke“, og Peter Hjort Lorenzen. Det var en Grødetid, der slog ind over Slesvig. Saa kom 1864. —

Som et haardt Slag, der slettede al Ting ud? Ja, saadan kunde det se ud, men det groede dernede. Der fremstod Mænd som Gustav Johannsen, Jessen og H. P. Hanssen, alle blev de Førere for Danskheden; en af dem, Jessen, satte Livet til, knækkedes i Fængslerne; men det groede!

Saa endelig efter tresindstve Aar kom 1920 som et Sejrsaar for det danske Folk. Men det blev ogsaa et Nederlagets Aar for de danske Flensborgere. Man maa ikke glemme, at de havde gjort et kæmpemæssigt Arbejde forinden; de kunde ikke gøre for, at de alligevel var for faa.

Hvad har vi saa lært af det? Er vi et gammelt Folk?

Vi har lært, at Danskheden ikke er en tom Besiddelse, som Herremændenes Jorder var det i gamle Dage. Vort Forhold til Danskheden er derimod som Fæstebondens til hans Jord. Vor Danskhed er ikke nogen fast Besiddelse, og Landet dernede er et evigt Kæmpens Land. Derfor er det nødvendigt, at vi er vaagne, og at vi er enige, fordi det gør stærk.

Vi skal i vor Tid være fredsæle, men vi skal ikke være saa fredsvenlige, at vi ikke anerkender Kampen med aandelige Vaaben for Danskhedens Bevarelse. Kan vi ikke alle være lige aarvaagne, saa maa ingen svække dem, der er det. Og Enigheden maa vi ikke ødelægge ved Mangel paa Hensynsfuldhed, selv om det ikke altid er lige let at være hensynsfuld. Kampglæden, den faar ingen af os uden ved, at vi varmes ved Fordybelsen i Slesvigs Historie og Kamp, og vi maa faa alle til at fordybe sig deri.

Er saa Danskheden saa meget værd, saa store Ofre værd? Selvfølgelig er den det værd, vil en og anden maaske sige, der skal kæmpes uden videre, uden at spørge! Men det er ikke alle, der er som hin Spartanerflok, der kæmpede ved Thermopylæ under Mottoet: Sejre eller dø! Der er dem, der er ligeglade, der lader Danmark blive tysk fra Ejder til Skagen uden at bryde sig derom. Det er Yderpunkterne. Mellem disse staar de, som ræsonnerer.

Vi har alle en fælles Fortid, en fælles Kultur og et fælles Sprog. Og et stærkt, fælles Haab! Den fælles Fortid er aldeles ikke saa straalende, men det er vor Historie alligevel, og den tilhører os og kun os, og ingen anden er vor. Den fælles Kultur i Digt eller bildende Kunst, i Markernes Dyrkning, eller hvor vi finder den, er et Udtryk for vort eget Folks Væsen, som vi kender det, og det er værd at værge om.

Og saa har vi et fælles Sprog! I det lever alt, som er vort, som vi har stridt for gennem Tiderne, og det alene bringer Bud fra

Menneskehjerte til Menneskehjerte, udtrykkende alle dets Stemninger:

„Vinterklart og sommerbroget,
morgenmuntert, skumringssvøbt,
ligefremt og latterkroget,
smilbestraalet, taaredøbt.
Det er Danmarks frie Sprog
uden Tryk af fremmed Aag,
frejdigt Freja taler”.

Og vi har et fælles Haab om at værne om dette Sprog, om denne Kultur og om at bygge paa den fælles Fortid.

Denne Danskhed er det værd at anstrenge sig for; der er meget ved at være dansk! Et Oldtidsfolks Historie har jeg læst i 12 Linier i en Verdenshistorie, omend det drejer sig om 1200 Aar, og den slutter med, at dets Eksistens ophørte ca. 300 Aar før Kristi Fødsel. Men det kan ikke ske for et Folk, der ikke selv vil det, og som vil sætte noget ind paa at værges sin Eksistens.

Men hvor skal saa Slaget staa? Det skal staa i Nordslesvig, først og fremmest, og aldrig har Vilkaarene været bedre for at vinde dette Slag i Nordslesvig, end de er nu. Tyskerne kan, trods alt hvad de laver, aldrig erobre Danskheden. Og Slaget skal staa i Mellem-slesvig! Ikke fordi Flokken er saa stor dér, men fordi en Svækkelse dernede vil betyde en Svækkelse Nord paa. Det sidste Nederlag Syd for Grænsen (Rigsdagsvalget den 20. Maj) gav Tyskerne Lejlighed til at tro, at nu kunde de løbe Danskheden over Ende; men de skal snart opdage, at de tog fejl.

Og Slaget skal endelig ogsaa staa i hvert eneste Hjem i Danmark. Det maa forgrene sig ind i hvert dansk Sindelag.

Er det for meget at minde om, at der var en Verdenskrig, som Danmark blev skaanet for? Er det for meget at minde om, at der er et stort Land i Europa, hvor Friheden er knægtet, mens vi ejer den i Danmark? Er det for meget at minde om, at Danmark for 100 Aar siden gennembævedes af en Krise, som danske Mænd stred sig igennem?

Gaa derfor hen og arbejd paa og løs den Opgave: at vi maa vinde Kampen og fortjene at være danske!”

Søndagen efter, Sct. Hansdag, havde vi et meget velkomment Besøg af Ungdom fra Als og Sundeved. De vestsjællandske Ungdomsforeninger var i et Par Dage Værter for 170 unge med deres Leder, Pastor Jørgen Eriksen fra Asserballe. Og Besøget afsluttedes med en fælles Sammenkomst af Gæster og Værter her paa Skolen. Vi samledes

først i det store Telt, som vi havde ladet rejse, til fælles Kaffebord, ved hvilket jeg bød vore Gæster, de unge Sønderjyder, velkommen til Skolen. Saa samledes vi i Gymnastiksalen til Møde (Vejret var saa køligt, at det ikke indbød til længere Ophold i det frie). Salen fyldtes helt af Ungdom. Først sang vort Sangkor nogle flerstemmige Sange. Og saa sang vi alle: „Jeg elsker de grønne Lunde“. Og sjældent er der maaske bleven sunget bedre i Gymnastiksalen end den Dag. Derefter talte jeg gaaende ud fra Fortællingen i det gamle Testamente om Kvinden fra Sunem, der sagde: „Jeg bor midt iblandt mit Folk“. Redaktør Hans Jensen, Slagelse, der altid har haft og stadig har levende Interesse for Sønderjylland, holdt derefter en baade levende og fornøjelig Tale, og til sidst talte Pastor Jørgen Eriksen.

Saa samledes vi igen i Teltet til Aftensmad. Her vekslede Tale og Sang. Taler blev holdt af Bibliotekar Martin N. Hansen, Sønderborg, Formanden for de vestsjællandske Ungdomsforeninger, Folketingsmand Arnth Jensen, Pastor Eriksen, Provst Møller, og ogsaa jeg sagde et Par Ord til Afsked til vore Gæster. Inden vi skiltes gav Forsamlingen levende Tilslutning til Folketingsmand Arnth Jensens Forslag om at sende H. P. Hanssen følgende Telegram: „Sønderjydsk Ungdom og vestsjællandsk Ungdom, forsamlet til Samvær paa Antvorskov Højskole, sender Sønderjydernes Høvding sin hjerteligste Hilsen med Tak for trofast og dygtigt dansk Arbejde gennem saa mange Aar“.

Snart slog Afskedens Stund. Sønderjyderne skulde med Tog til Korsør, hvor deres Damper ventede. Alle blev ordnede i et samlet Tog og med Sønderjydernes Musikkorps i Spidsen gik hele den store Skare ned ad Slotsalléen gennem Slagelse til Jernbanestationen. Ved elskværdig Imødekommenhed fra Stationsforstanderens Side fik Værterne Lov til at følge deres Gæster til Toget uden Perronbillet, saa vi kunde tage Afsked ved Toget og give vore Gæster et Hurraa, da Toget satte sig i Gang.

Lørdag den 30. Juni og Søndag den 1. Juli havde vi Elevmøde. En Del langvejs fra kom om Lørdagen, og vi samledes om Aftenen i Foredragssalen. Her talte N. Kar-

stensen om to Hjem paa Falster, der havde haft stor Betydning for Nr. Ørsløv Højskole, der netop i Aar kunde fejre sit Halvtredsaars-Jubilæum.

Søndagen oprandt med Bygevejr. Kl. 10 samledes en meget stor Skare af unge til Gudstjeneste i Liselunds store Sal. Pastor Niels Dael prædikede og holdt Altergang.

Om Eftermiddagen var samlet mellem 5 og 600 gamle Elever fra alle Egne af Landet. Ved Kaffebordet blev holdt Generalforsamling, og senere samledes vi i Gymnastiksalen.

Forberedelser til Elevmødet.

Her talte Nissen om Historiens Tale, Th. Laursen ud fra H. Pontoppidans sidste Bog „Mands Himmerig” om at danne sig en Mening og at turde hævde den, og jeg ud fra Folkeeventyret om Kongesønnen, der søgte sin Angst.

Ved Aftensbordet i det store Telt blev der bragt Hilsener fra tidligere Lærere og Lærerinder ved Skolen og fra Elever, der ikke havde kunnet give Møde, og Formanden for Elevforeningen, Frk. Margrethe Jensen, vor tidligere Lærer, Hjort Gregersen, og flere talte. Siden samledes vi paa den store Græsplæne i Haven. Herfra saa vi Laursen, Nissen, Frk. Borup og Frk. Jensen iført middelalderlige Ridderdrag-

ter gengive et Par Folkeviser, et Elevkor i hvide Dragter sang Folkevisernes Omkvæd. Kirketerp og Rudolf Møller var Væbnere, og vor Hest optraadte som Ganger. Tilskuerne fulgte interesseret med. Var det ikke ogsaa et stolt Syn, da Nissen bortførte en af Lærerinderne paa „Ganger hin graa” (der var rød)!

Ved Titiden sluttede vi med at synge: „Dejlig er Jorden”. Vi havde haft en god Dag. Vort hidtil største Elevmøde var endt.

Fra Elevmødet 1928.

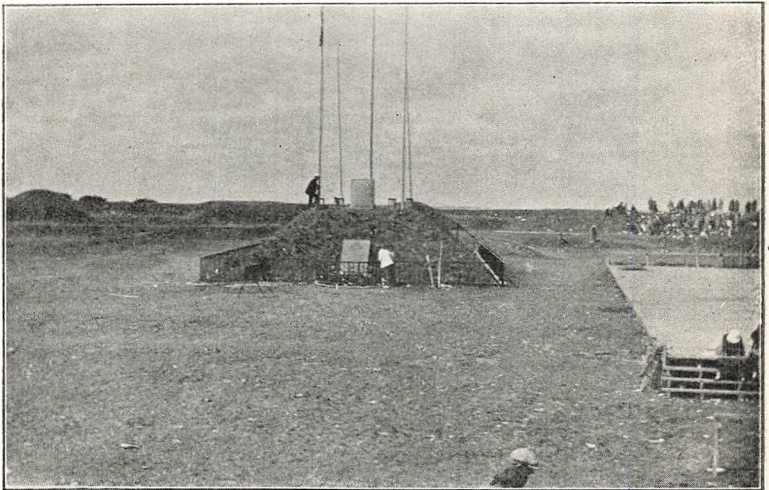
Den 16. Juli oprandt Skolens „Sommerfødselsdag”. Efter Aftensbordet blev der budt paa Musik og Sang af Frk. Borup og hendes Søster, Fru Laursen og Nissen. Senere samledes vi i Spisestuen. Her talte Pastor Olsen, Vemmelev, Eskebjerg, Forstander Helmer, Bygmester Olsen og jeg. Og siden vandrede vi i Haven, der var oplyst med kulørte Lamper.

Den 20., 21. og 22. Juli holdtes det store Gymnastikstævne paa Dybbøl. Allerede tidlig paa Sommeren havde det været i mine Tanker, at en Tur til Sønderborg og Dybbøl med den samlede Elevflok vilde være en Oplevelse. Men Kravet om en Udflugt til Stævnet kom fra Eleverne. Jeg

stillede kun den Betingelse, at vi ogsaa skulde tage en Del af Mandagen med, saa vi kunde besøge de minderige Steder, naar de mange Tusinder, der vilde komme til Stævnet, var draget bort. Og det lykkedes virkelig at faa lejet et passende Skib, Dampskibet „Fylla” fra Sønderborg, som ogsaa vore sønderjydske Gæster havde benyttet.

Vi tog med Tog til Korsør, og Lørdag Aften den 21. Juli Kl. 10 stod vi ud af Havnen. Vi var ca. 170 om Bord (125 Elever, Lærere og Lærerinder og desuden ca. 25 andre,

Kongehøjen i Kongeskansen paa Dybbøl.

navnlig gamle Elever her fra Egnen). Jeg indrømmer, at jeg ikke var helt vel tilpas (det blev værre siden), da vi forlod den faste Jord. Det stormede stærkt, og vi skulde Sønden om Langeland, da man ikke om Natten kan sejle mellem de sydfynske Øer. Og vel var Skibet ret stort, men alligevel. Jeg tør maaske ogsaa nok minde om, at det for mange blev en drøj Nat. Men henad Morgenstunden løjede Vinden af, og da vi Kl. 6 Søndag Morgen naaede Sønderborg, var Humøret højt. Der var jo ikke megen Plads at opdrive i Sønderborg i de Dage, men Dampskibsselskabet indrettede et Spiselokale for os i et Pakhus lige ved Skibets Anløbssted.

Her spiste vi saa, min Kone havde tilberedt Mad med til begge Dage, en Del af det henkogt. Særlig gode Frikadeller bærer endnu her paa Skolen Hædersnavnet „Dybbølfrikadeller”.

Efter Morgenmaaltidet begav vi os alle til Dybbøl, til Kongeskansen. Her fulgte saa mange interesseret Gymnastikopvisningen hele Formiddagen. Og om Eftermiddagen overværede vi Afslutningen, hørte bl. a. H. P. Hanssens smukke og kraftfulde Tale. Og hen mod Aften nød vi vor

Paa Vej fra Dybbøl Mølle.

Middagsmad i det nævnte Pakhus. En Del af Gymnasterne rejste jo Søndag Aften, og i Forvejen havde Adjunkt Adler Lund lovet os, at han nok skulde stille nogle af de derved ledigblevne Rum til Raadighed for vore Elever.

Næste Dag besøgte vi saa de mindere Steder paa Dybbøl Banke. Ganske vist, man kunde nok se, at der havde været mange Mennesker de foregaaende Dage. Men det var dog ikke værre, end at vi fik smukke Minder fra vor Vandring. Vi var ved Dybbøl Mølle, saa Udsigten fra Højdedraget ved den store Flagmast, betragtede Tyskernes Sejrsmonument, besøgte Skanse Nr. 2 og dvælede en Stund ved den store

Fællesgrav, hvor vi i Samling sang: „Slumrer sødt i Slesvigs Jord”. Senere fik vi Tid til at se Sønderborg Slot, og Kl. 2 om Eftermiddagen sejlede vi igen fra Sønderborg. I smukt og stille Vejr nød vi den dejlige Sejlstur ind gennem Svendborg Sund, og Kl. 10 om Aftenen var vi igen hjemme, glade for Turen og glade over, at vi igen var hjemme.

Søndag den 29. fremviste Eleverne Gymnastik, og mange af deres Forældre besøgte os den Dag. Næste Dags Aften samledes vi til Afslutning, ved hvilken vi ogsaa maatte tage

Afsked med Vadgaard, og den følgende Dag fandt Afrejsen Sted. En god Sommer med lyse Minder var forbi.

Samme Dag, Eleverne rejste, rykkede Deltagere i Lise-lundmødet ind paa Skolen.

I Efteraarets Løb deltog min Kone, Frk. Marie Jensen og jeg i et vellykket vestjydsk Elevmøde i Vemb. Her var ca. 120 gamle Elever fra Ringkøbing Amt samlede. Tidligere Lærer ved Skolen, Forst. Jensen, og jeg talte, og ved Fællesspisningen havde adskillige Ordet. Frk. Wandall, vor tidligere Lærerinde, Frk. Vøls, og jeg var senere,

Paa Vej hjem fra Sønderborg.

i Oktober, med til et lignende rart Elevmøde for Ribeejeren i Ribe. Her var samlet ca. 100 gamle Elever. Jeg holdt Foredrag, og senere blev der ved Aftensbordet talt af Frk. Wandall og Mads Hjuler, der sammen med andre havde ordnet Mødet. Det er Mening, forstod jeg, ad Aare at fortsætte disse Møder. Begge Steder blev der nedsat Smaa udvalg til at ordne næste Aars Sammenkomst.

Ved vort Efteraarsmøde den 16., 17. og 18. September talte Forstander Jacob Appel, Forstander Fr. L. Begtrup, Biskop Rud, Valgmenighedspræst Nørgaard, Professor Vilh.

Andersen og jeg. Om Aftenerne læste Pastor Tage Kjer, Sceneinstruktør Hejle og Prof. Vilh. Andersen.

Og nu nærmer Vinterskolen sig. Karstensen er lige kommen hjem fra et maanedlangt Ophold i Rom og Syditalien, Nissen har overstaaet Efteraarsmanøvrens Strabadser. Om nogle Dage kommer den nye Lærer, Anker Skriver, som har faaet sin Uddannelse paa Silkeborg Seminarium. Snart er vi alle samlede og kan tage fat. Da dette skrives er der indmeldt ca. 100 til Vinterskolen.

Som jeg før, i tidligere Aarsskrifter, har understreget, er et Brev som dette alene beregnet for gamle Elever. Andre, der læser det, vil maaske finde, at det giver et underligt Billede af en Skole. Gamle Elever véd, at bag ved det, som er omtalt, ligger saa Skolens egentlige Arbejde.

Og saa sender jeg til alle gamle Elever en venlig Hilsen fra dem, der lever og virker her.

Antvorskov Højskole, 26de Oktober 1928.

FRED. NØRGAARD.

MEDELELSER

AARSSKRIFTETS INDHOLD. Foruden Skolens Lærere har følgende ydet Bidrag til dette Aarsskrift: Fru Redaktør Elisa Bruhn Petersen: „De nye Udgravninger ved Antvorskov” og Elevforeningens Formand, Frk. Margrete Jensen: „En stille Stund”.

FORENINGSMEDDELELSER. Elevmødet den 1. juli var godt besøgt. Som sædvanlig blev der afholdt generalforsamling, og på denne blev regnskabet oplæst og énstemmig godkendt. Endvidere blev der foretaget valg af bestyrelse, og ved dette blev Thorkild Clausen, Gislev, nyvalgt, medens de øvrige valg var genvalg. Bestyrelsen består således nu — foruden ovennævnte — af: Johannes Henning, Lem, frk. Margrete Jensen, Langeland (formand), vognmand L. K. Nielsen, Roskilde, fru Erna Fischer Hansen, Kølstrup, fru Margrethe Larsen, Ringe, og frk. Egedie Øster, Samsø.

Det blev vedtaget i år at udsende årsskriftet uden opkrævning, idet det forventes, at medlemmerne selv vil indsende medlemsbidraget på vedlagte indbetalingskort. Ved denne ordning kan foreningen spare en ikke ringe del af de store portoudgifter. **Alle medlemmerne bedes nu om — så snart de har modtaget årsskriftet — at afsende de 2 kr., som indbetalingskortet lyder på.** Hvis det ikke gøres straks, glemmes det let, og derefter skal vi have ulejlighed og udgift med at sende en postopkrævning.

På bagsiden af indbetalingskortets kupon (på hvilken der står trykt: Medlemsbidrag) kan anbringes meddelelser om ændringer i medlemmernes hjemstedsadresse. Henvendelser angående årsskriftets forsendelse og øvrige foreningsanliggender sendes til undertegnede. Man bør samtidig opgive det år, man var elev på skolen.

På næste generalforsamling vil bestyrelsen forelægge udkast til ændringer i foreningens love.

Elevforeningens postkonto er nr. 11593.

Niels Karstensen.

ELEV MØDER 1929. Elevmødet 1929 holdes som sædvanlig den første Søndag i Juli, d. 7. Juli. De, der kommer om Lørdagen, er meget velkomne. Om Søndagen begynder Mødet med en Gudstjeneste Kl. 10 paa Liselund.

Elever fra Ringkøbing Amt afholder en Sammenkomst Søndag d. 1. September 1929 Kl. 2½ paa Højskolehjemmet i Ringkøbing. Et Udvalg med Jens Galsgaard, Velling, som Formand ordner denne Sammenkomst.

Elever fra Ribe Amt og de sønderjydske Amter indbydes til et Møde Søndag den 29. September 1929 Kl. 3 i K. F. U. M.s store Sal i Ribe. Ejner Warming, Jernvedlund, pr. Gredstedbro, forestaar Ordningen af dette Møde.

ANDRE MØDER. Vort Julemøde 1928 holdes Tirsdag den 18. December Kl. 3 med Sognepræst Hammer og Provst Thomsen som Talere.

Søndag den 5. Maj 1929 bliver der Møde i Anledning af Sommerskolens Begyndelse. Vort Sommermøde i 1929 holdes Søndag den 16. Juni og vort Efteraarsmøde den 15., 16. og 17. September.

GENNEMSNITSALDER. Paa Vinterskolen 1927—28 var Elevernes Gennemsnitsalder 20½ Aar, paa Sommerskolen 1928 20 Aar.

LÆRERKREDSSEN. Ved Vinterskolen virker følgende: N. Karstensen, Johannes Kristensen, Thorvald Laursen, Erik Balslev Nissen, Fred. Nørgaard, Anker Skriver og Frk. Wandall. Landbrugskandidat Karl Christensen holder enkelte Foredrag. Ved Sommerskolen 1928 underviste foruden ovennævnte (med Undtagelse af Johannes Kristensen og Anker Skriver) Halvor Vadgaard, Frk. Marie Borup, Frk. Marie Jensen, Fru Gerda Nørgaard og Frk. Wandall.

FØLGENDE Blade og Tidsskrifter er fremlagte i Skolens Læsestue: Sorø Amtstidende, Vestsjællands Folkeblad, Sorø Amts Dagblad, Berlingske Tidende, Morgen- og Aftenudgaven, Aalborg Amtstidende, Aarhus Amtstidende, Fyns Tidende, Hejmdal, Holbæk Amtstidende, Holstebro Dagblad, Horsens Folkeblad, Kalundborg Folkeblad, Maribo Amtstidende, Nakskov Tidende, Ringkøbing Amts Dagblad, Ringsted Folketidende, Roskilde Dagblad, Samsø Folketidende, Sydvestsjælland, Vejle Amts Folkeblad, Vestkysten, Østsjælland

lands Folkeblad, Bavnens, Dansk Ungdom, Dansk Folkestyre, Højskolebladet, Mælkeritidende, Vort Landbrug o. fl.

NYE BØGER. Thorvald Laursen har udgivet: Aarets Bog for Ungdommen 1928 (111 S.), og Fred. Nørgaard og Anders Uhrskov: Samfundslære for Højskoler og Efterskoler er i 1928 udsendt i 3. Udgave.

HILSENER til Elevmødet. Til Elevmødet d. 1. Juli blev sendt telegrafiske og skriftlige Hilsener bl. a. fra Fru Cecilie Nielsen, Vedsted Præstegaard („De bedste Hilsener og Tanker sendes alle paa denne Festdag”), fra Skolens tidligere Lærerinder, Fru Agnes Sejer Pedersen (f. Jørgensen) og Frk. Dora Vøls, og fra to gamle Elever, Aage Fisker og Jacob Lydiken Nissen, der begge opholder sig i Nordamerika. De venter at komme hjem 1930 og vil da deltage i Elevmødet.

BIDRAG, der ønskes optaget i Aarskriftet 1929, sendes inden 1. Juli 1929 til Forstander Nørgaard.

DETTE Aarskrift er trykt i 2350 Eksemplarer.

ELEVERNES NAVNE OG HJEMSTED

VINTERSKOLEN 1927—28.

1. Erling Andersen, Lillehedinge, Rødvig.
2. Kaj Andersen, A. Henriksensgade 6', Kbh. S.
3. Aksel Balle, Nordby, Ebberup.
4. Bertel Bertelsen, Hjortlund, Gredstedbro.
5. Niels Bjerregaard, Aadum, Tarm.
6. Peter Bojsen, Hylke, Skanderborg.
7. Jens Christensen, Bergnæggaard, Hyllinge.
8. Peter Christensen, Sønderød, Ruds-Vedby.
9. Axel Christensen, Kaastrup Holme, Kalundborg.
10. Thorkild Christensen, Kundby, Sandby.
11. Hans Christiansen, Findinge, Espe.
12. Lars Christiansen, Hjedding, Ølgod.
13. Povl Nagel Christiansen, Stillinge, Slagelse.
14. Thorkild Clausen, Gislew.
15. Svend Ebbensgaard, Ulfborg.
16. Ejnar Friis Frederiksen, Krøjerup, Sorø.
17. Thorvald Galsgaard, Ulfborg.
18. Carl Hansen, Høed, Jydstrup.
19. Tave Hansen, Erene, Kerteminde.
20. Ejnar Hansen, Maare, Ørbæk.
21. Ejner Hansen, Borød, Sorø.
22. Ludvig Hansen, Østergaard, Terslev, Haslev.
23. Ebbe Hansen, Marbjerg, Hedehusene.
24. Claurius Hansen, Sdr. Hygum.
25. Arne Hansen, Rislev, Næstved.
26. Axel Hansen, Borød-Flinterup, Sorø.
27. Carl Hansen, Højbjerg, Fuglebjerger.
28. Nicolaj Hansen, Faardrup, Flakkebjerg.
29. Ejler Hemmingsen, Vallensved, Fodby.
30. Joen Jacob Jacobsen, Næs, Færøerne.
31. Gustav Jensen, Hølkerup, Braade.
32. Henrik Jensen, Tømmerby, Bramminge.
33. Floystrup Stejlgaard Jensen, Asferg, Faarup.

34. Arne Jensen, Odder.
35. Frede Jensen, Jyderup Skov, Jyderup.
36. Hans Jensen, Gislev Aagaard, Gislev.
37. Frederik Hvam Jensen, Særsløv, Følleslev.
38. Johannes Jensen, Eskildstrup, Rønnede.
39. Ejner Jensen, Krogagergaard, Tjæreby.
40. Peder Jensen, Birkehøj, Rønnede.
41. Helmer Jensen, K. Stillinge, Slagelse.
42. Peter Jensen, Jerslev St.
43. Ejner Jensen, Sørbymagle, Slagelse.
44. Kristian Jensen, Hørlykke, Jyderup.
45. Laurits Jespersen, Venslev Mark, Rude.
46. Johannes Johansen, Jernvedlund, Gredstedbro.
47. Hans Jørgensen, Marup, Tølløse.
48. Jacob Jørgensen, Nørre Dalby, Borup.
49. Jørg. Chr. Jørgensen, Bursø, Bursø.
50. Johannes Jørgensen, Københoved, Skodborg.
51. Knud Kabel, Holmsland, Ringkøbing.
52. Lars Karlsen, Svogerslev, Roskilde.
53. Jens Kirkegaard, Vadum, Hvorupgaard.
54. Jørgen Hvid Knudsen, Skelskør.
55. Søren Korgaard, V. Tørslev, V. Tørslev.
56. Marius Kristensen, Svinninge, Asminderup.
57. Johannes Kristensen, Bjergbygaard, Slagelse.
58. Hans Kristensen, Gislev.
59. Ejvind Kristensen, Hørve Lammefjord, Hørve.
60. Ejner Kristensen, Østergaard, Simested.
61. Peter Kyed, Jelling.
62. Lars Larsen, Kjulerup, Østervang.
63. Niels Kjærsgaard Larsen, Strellev, Ølgod.
64. Svend Larsen, Sandby, Vrangstrup.
65. Ejnar Larsen, Carl Langesvej, Valby, Kbh.
66. Svend Stemann Larsen, Fjellebro Forskole, Kværkeby.
67. Jørgen Lind, Lindeskovgaard, Limeskov.
68. Frode Riis Madsen, Skovlund, Mølby.
69. Holger Olaf Madsen, Rønninge Mark, Langeskov.
70. Thomas Mikkelsen, Mejlvang, Ølgod.
71. Jens Møller Mortensen, Ny Holmstrup, Slagelse.
72. Knud Møldrups, Forlev.
73. Rudolf Møller, Nr. Vissing, Skanderborg.
74. Knud Nielsen, Hemmeshøj, Forlev.
75. Leo Nielsen, Trekronergade 66^a, Kbh., Valby.
76. Kristian Nielsen, Solbjerg, Nykøbing Mors.
77. Hjalmar Nielsen, Tvedgaard, Borre, Møen.
78. Claus Nielsen, Søgård, Vipperød.

79. Aage Nielsen, Skivum, Vægger.
80. Peter Nielsen, Sønderød, Ruds-Vedby.
81. Willy Nielsen, Brahesborg Allé 2, Kbh. S.
82. Knud Snedgaard Nielsen, Kongsted, Rønnede.
83. Frede Nielsen, Hejreholm, Hillerød.
84. Johannes Olsen, Sdr. Jernløse, Regstrup.
85. Hans P. Olsen, Sallerup, Klarskov.
86. Richard Olsen, Bjerresø, Hørve.
87. Thorvald Ovesen, Brøndum, Løgstør.
88. Johannes Pedersen, Risegaard, Lou.
89. Knud Pedersen, Asnæs.
90. Povl Viggo Pedersen, Ulse Olstrup, Rønnede.
91. Frede Skaarup Pedersen, Gryderup, Boslunde.
92. Hans Damkiær Pedersen, Knudsbøl, Jordrup.
93. Kristian Pedersen, Revninge.
94. Karl Pedersen, Fælleddgaarden, Dianalund.
95. Johannes Pedersen, Sadserup, Holbæk.
96. Axel Petersen, Rolfstedgaard, Langeskov.
97. Aage Petersen, Brorfælde, Uggerløse.
98. Kr. Richardt Petersen, Gimsing, Struer.
99. Axel Petersen, Vig.
100. Julius Ahrens Petersen, Løsning.
101. Jens Povlsen, Flade, Sdr. Draaby, Mors.
102. Henry Povlsen, Haarup, Hjortshøj.
103. Gerner Rasmussen, Karleby, Roskilde.
104. Arne Rasmussen, Rudme.
105. Arne Røsted, Assens.
106. Ejner Rubæk, Maglemer, Maribo.
107. Max Scheuble, Stein a. Rhein, Svejts.
108. Alfred Skov, Nørreby, Borre, Møen.
109. Johannes Vinther Svejstrup, Lystrup.
110. Andreas Povlsen Sjøe, Solbjerg, Mors.
111. Niels Chr. Sørensen, Hobro.
112. Johannes Fr. Sørensen, L. Rørbæk, St. Rørbæk.
113. Niels Sørensen, Knudstrup, Kjellerup.
114. Jens Tangsgaard, Sir.
115. Arnold Tangsgaard, Sir.
116. Hartvig Troelsen, Alsønderup, Hillerød.
117. Magnus Tønnesen, Thystrup, Fuglede.
118. Kristian Vestergaard, Sdr. Stokholm, Sindal.
119. Johan Zinck Wulff, N. Kongerslev, Kongerslev.

SOMMERSKOLEN 1928.

1. Thora Aaes, Norring, Hinnerup.
2. Rigmor Andersen, Lundemarksgaard, Herfølge.
3. Bertha Andersen, Agerup, Hyllinge.
4. Helene Andersen, Mejlbj, Hjortshøj.
5. Andrea Andersen, Volstrup, Rudme.
6. Ellen Rasm. Andersen, Harndrup.
7. Inger Andersen, Ærtebjerggaard, Espergærde.
8. Helga Andersen, Kastelev, Klarskov.
9. Signe Marie Bertelsen, Idom, Bur.
10. Marie Birkegaard, Katstrup, Hasselager.
11. Anna Borgbjerg, Blegind, Hørning.
12. Clara Borgbjerg, Blegind, Hørning.
13. Sigrid Borup, Hanning, Sædding.
14. Agnethe Bro, Hee.
15. Astrid Broch, Villebøllegaard, Ribe.
16. Margrethe Bukbjerg, Ulfborg.
17. Dagny Christensen, Birkelund, Alminde.
18. Else Marie Christensen, Nørhølling, Brørup.
19. Anna Christensen, Karsbæk, Lem.
20. Ella Eriksen, Asminderup St.
21. Anna Eriksen, Søsøby, Flemløse.
22. Lydia Frandsen, Blegdamsvej 130 V. t. v., København.
23. Ellen Fredebo, V. Fælledvej 108, København V.
24. Marie Frederiksen, Tybenhavegaard, Ørbæk.
25. Anna Frydendahl, Alminde.
26. Erna Gadegaard, Hanning, Sædding.
27. Dagny Galsgaard, Ulfborg.
28. Magdalene Garder, Villebøl, Ribe.
29. Esther Graversen, Kalundborgvej 11, Holbæk.
30. Inger Bonde Grønnegaard, Heden, Allested.
31. Alfa Hansen, Fredensvej 62, Ordrup.
32. Hedevig Hansen, Strellev, Ølgod.
33. Petra Hansen, L. Snøde, Snøde.
34. Inge Hansen, Bygaard, Lou.
35. Karen Hansen, Københoved, Skodborg.
36. Martha Hansen, Bøgeskov, Ullerslev.
37. Olga Hansen, Tarup, Aarslev.
38. Ingeborg Hansen, Svansbjerg, Herfølge.
39. Helene Marie Hansen, Allerup, Højby.
40. Kristine Hansen, Uldbæk, Lyne, Ølgod.
41. Agnes Hansen, Nølev Møllegaard, Odder.
42. Gerda Hansen, Ordrupsvang, Skibby.

43. Karen Hansen, Nr. Bork, Nr. Bork.
44. Kirstine Marg. Hansen, Ølsted, Staaby.
45. Kirstine Hauskov, Resen, Struer.
46. Johanne Hjerrild, Ny Hjortkjær, Bramminge.
47. Helga Holst, Nørnbølling Mk., Brørup.
48. Lilly Hovmand, Kældernæs, Bandholm.
49. Ane Jensen, Sipperup, Knabstrup.
50. Jenny Jensen, Lyne, Ølgod.
51. Marie Jensen, Tornemark, Rønnede.
52. Anna Jensen, Tornemark, Rønnede.
53. Thora Christine Jensen, Kalby, Olstrup.
54. Mette Kjerulf Jensen, Haarmark, Pillemark.
55. Helene Jensen, Martofte.
56. Anna Jensen, Langemoselund, Ørbæk.
57. Kristiane Jensen, Hastrup, Nr. Nebel.
58. Meta Jensen, Valore, Viby Sj.
59. Elna Jensen, Hedehusene, Hammel.
60. Marie Johansen, Høed, Jyderup.
61. Thyra Johansen, Ny Skovbøl, Varnæs.
62. Margrethe Jokumsen, Herskind, Skovby.
63. Asta Marie Jørgensen, Harndrup.
64. Marie Jørgensen, Birkum, Aarslev.
65. Poula Jørgensen, Nordenskov.
66. Else Jørgensen, Lellinge, Lellinge.
67. Mary Kirkegaard, Kolt, Hasselager.
68. Mette Kjær, Nr. Omme, Grønbjerg.
69. Kirstine Kristensen, Møgelmoose, Aadum, Tarm.
70. Henny Knudsen, Bøvling, Faare.
71. Nanna Knudsen, Aadal, Vejle.
72. Petra Knudsen, Venø, Struer.
73. Kathrine Knøsgaard, Aabybro.
74. Annelise Kähler, Næstved.
75. Gudrun Larsen, Plejerup, Grevinge.
76. Karen Larsen, Lou.
77. Ragnhild Larsen, Hesselholt, Borre.
78. Lilly Larsen, Jyderup Brugsf., Fakse.
79. Inge Larsen, Lille Salby, Lellinge.
80. Anna Larsen, Henneberg, Nr. Nebel.
81. Erna Larsen, Hølkerup, Braade.
82. Sofie Lauridsen, Københoved, Skodborg.
83. Marie Madsen, Kastaniely, Sandved.
84. Jenny Madsen, Herskind Mk., Skovby.
85. Gudrun Madsen, Uggerløse, Kalundborg.
86. Kirstine Madsen, Dreslette, Flemløse.
87. Else Mehlsen, Kyse, Hyllinge.

88. Margrethe Mogensen, Laugø, Martofte.
89. Marie Mogensen, Laugø, Martofte.
90. Anne Kirstine Mortensen, Skibelund, Vejen.
91. Agnes Møller, Sjørring, Sdr. Onsild.
92. Sigrid Nielsen, Rolykkegaard, Jyderup.
93. Elna Nielsen, Alminde.
94. Gudrun Nielsen, Odderup, Næstved.
95. Mary Nielsen, Aastofte, Asnæs.
96. Elly Nielsen, Strandgaard, Borre.
97. Magda Nielsen, Vedelshave, Asperup.
98. Johanne Nielsen, V. Horne Mølle, Faaborg.
99. Marie Nielsen, Skovlund, Mølby.
100. Ingeborg Nielsen, Ansager.
101. Anna Nielsen, Hemdrup, Løgstør.
102. Petra Nielsen, Salling, Vindblæs.
103. Ingeborg Nielsen, Venslev, Skibby.
104. Karen Nygaard, Nygaard, Rosted, Slagelse.
105. Mary Olsen, Søndersted, Tølløse.
106. Katrine Olsen, Kildegaard, Hørve.
107. Else Olsen, Bonderød Mølle, Fakse.
108. Karen Olsen, Asminderup, Asminderup St.
109. Inge Olsen, Højby, Lejre.
110. Poula Olsen, Svallerup, Kalundborg.
111. Agnes Palle, Elysium, Nr. Alslev.
112. Lilly Palner, Rugtved, Svebølle.
113. Marie Kirst. Pedersen, Vesterlund, Gislev.
114. Martha Pedersen, Bovense, Ullerslev.
115. Jenny Pedersen, Bovense, Ullerslev.
116. Hilde Pedersen, Bakkebølle, Nyraad.
117. Agnes Pedersen, Østergade 10, Odder.
118. Kristence Pedersen, Birkelse.
119. Marie Quist Pedersen, Stenmagle, Nyrup.
120. Andrea Pedersen, Svenstrup, Hammel.
121. Povla Petersen, Brejning v. Skole, Spjald.
122. Nora Petersen, Østerholm, Bovrup.
123. Margrethe Petersen, Havnbjerg, Nordborg.
124. Erna Petersen, Renge, Storehedinge.
125. Poula Petersen, Aalebæk, Borre.
126. Sine Plouborg, Hauge, Gaarde.
127. Gunnil Povlsen, Rynkeby St.
128. Ingeborg Povlsen, Biskorup, Seden.
129. Marie Rasmussen, Grønagergaard, Gislev.
130. Helga Rasmussen, Pillemark, Samsø.
131. Anna Rasmussen, Lombjerge, Ringe.
132. Esther Rasmussen, Skovhusegaard, Bred.

133. Helene Rasmussen, Skydebjerg, Aarup.
134. Astrid Schmidt, Højgaard, Hvejsel, Jelling.
135. Edith Schousbøll, Hedensted.
136. Elise Marie Sejersbøll, Ny Sejersbøl, Vestervig.
137. Else Sjøgaard, Næstved.
138. Anna Sørensen, Aabo Enggaard, Ormslev.
139. Johanne Sørensen, Aabo Enggaard, Ormslev.
140. Emma Thoft, Salling, Vindblæs.
141. Gunver Thomsen, Besser, Samsø.
142. Margrethe Thomsen, Løgumkloster.
143. Linne Vestergaard, Vust.
144. Dorthea Vestergaard, Venø, Struer.
145. Esther Østergaard, Ørbæk Mk., Ørbæk.

Regnskab for Antvorskov højskoles elevforening

for året 1927—28.

INDTÆGT	Kr.	Øre	UDGIFT	Kr.	Øre
Beholdning.....	505	95	Opkrævninger	62	00
Medlemsbidrag.....	2994	00	Porto	711	00
Forst. Nørgaard betalt for årsskrifter.	140	00	Understøttelser (sommer)	400	00
Forskelligt	14	58	— (vinter).....	715	00
Renter	20	48	Kassererens løn.....	100	00
Kassereren til gode	3	92	Årsskriftet	1231	10
			Forskelligt	7	33
			En krans	10	00
			Indestår i sparekassen	440	45
			— på girokonto	2	05
	3678	93		3678	93

Antvorskov, d. $\frac{30}{5}$ 1928.

Niels Karstensen.

Ovenstående regnskab er af undertegnede revideret og intet fundet at bemærke. Den elevforeningens tilhørende sparekassebog er i overensstemmelse med regnskabet.

Slotsbjergby, d. 2. juni 1928.

Carl Christensen.

Hans Pedersen.

INDHOLD.

	Side
FRED. NØRGAARD: Folkehøjskolens Arv	3
THORVALD LAURSEN: Og jeg faar Lov til at længes	9
ERIK B. NISSEN: Af vor Tids Verdenhistorie	17
ELISA BRUHN PETERSEN: De nye Udgravninger ved Ant- vorskov	36
NIELS KARSTENSEN: Planetarium	42
FRED. NØRGAARD: Overflødige Ord	46
MARGRETE JENSEN: En stille Stund	58
FRED. NØRGAARD: Aaret, der svandt	60
Meddelelser	80
Elevernes Navne og Hjemsted	83
Regnskab for Antvorskov Højskoles Elevforening	90